

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**CELOSPOLEČENSKÁ VÝZNAMNOST PODPORY
ČINNOSTI KNIHOVEN ZE STRANY DOTČENÝCH
ORGÁNŮ STÁTNÍ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY**

Autor práce: Jindřiška Frídová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: doc. Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Dr. Mgr. Lubomíru Pánovi, Ph.D. a paní Lidmile Švíkové, pracovníci Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

FRÍDOVA, J. *Celospolečenská významnost podpory činnosti knihoven ze strany dotčených orgánů státní správy a samosprávy : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015. 76 s. Vedoucí bakalářské práce : doc. Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D.

Klíčová slova: knihovna, obec, regionální funkce knihoven, veřejné finanční prostředky, zřizovatel

Bakalářská práce je zaměřena na knihovnické činnosti v rámci Jihočeského kraje s důrazem naplňování regionálních funkcí a všechny aspekty poskytování této veřejné služby. Hodnotí nejen efektivnost vynakládání veřejných finančních prostředků na podporu knihoven jako veřejnoprávních institucí, ale i pozornost, která je knihovnám věnována po stránce legislativní. Vyhodnocuje rovněž postoj k této problematice ze strany zřizovatelů knihoven, tj. kraje, měst a obcí.

Teoretickou analýzou problematiky současného stavu podpory a financování knihoven v Jihočeském kraji ze strany státu, obcí a kraje, byla potvrzena hypotéza, že podpora činnosti knihoven má celospolečenský význam, a že zřizovatelé mají velký zájem na udržení knihoven ve svém regionu a podle svých možností je finančně podporují. Tuto hypotézu potvrdilo i vyhodnocení shromážděných dat z dotazníkového šetření v oblasti poskytování regionálních služeb.

ABSTRACT

FRÍDOVÁ, J. *Nationwide Importance of Promotion Libraries' Activities with State Administration As Well As Local Administration: a bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies 2015. 76 s. Supervisor: doc. Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D.

Key words: library, municipality, regional function of libraries, public finance, keeper

The bachelor thesis deals with activities of libraries in the Region of South Bohemia emphasizing regional functions and all the aspects of providing such a public service. It evaluates not only the efficiency of spending public finance on libraries' promotion because of their being public institutions, but also the attention that is paid to libraries in connection with the legislature. It also assesses libraries keepers' attitudes towards this issue, i. e. the Region of South Bohemia, towns and other municipalities.

The hypothesis that a nationwide promotion of libraries' activities is important and libraries' keepers are fond of keeping the libraries in the region and support them as much as possible was confirmed by means of a theoretical analysis of the issue of the current state of promotion and financing the libraries in the Region of South Bohemia by the state, municipalities and the Region of South Bohemia. This hypothesis was confirmed in the assessment of the collected data from the questionnaire survey that was conducted in the sphere of providing the regional services.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Veřejná správa v oblasti kultury a legislativní aspekty činnosti knihoven	11
2.1 Veřejná správa v oblasti kultury.....	11
2.2 Legislativa činnosti knihoven.....	15
3 Financování kultury a finanční podpora veřejných knihoven.....	22
3.1 Finanční podpora veřejných knihoven státem.....	23
3.2 Finanční podpora knihoven v Jihočeském kraji územními samosprávnými celky	30
4 Koncepce rozvoje knihoven a knihovní síť v Jihočeském kraji	34
4.1 Regionální funkce knihoven, její podstata a financování.....	34
4.2 Postavení a činnosti Jihočeské vědecké knihovny	40
4.3 Projekty na podporu knihoven v Jihočeském kraji.....	42
5 Výzkum spokojenosti s poskytováním regionálních služeb v knihovnách.....	44
5.1 Výsledky a vyhodnocení dotazníků.....	45
5.2 Zhodnocení získaných výsledků	59
Závěr	61
Seznam použitých zdrojů	64
Seznam zkratk	71
Seznam tabulek a grafů	72
Příloha	73

Úvod

Knihovny mají v oblasti kultury a vzdělávání bez nadsázky nezastupitelné místo. Jsou to významné informační veřejnoprávní paměťové instituce, které jsou díky existenci rozsáhlé sítě knihoven snadno dostupným místem. Svým zaměřením a kvalitními službami mají velkou možnost oslovit řadu obyvatel – od těch nejmenších až po seniory. Pryč jsou doby, kdy se do knihovny chodilo „jen“ si půjčovat knihy, převážně zábavné. Dnes knihovny nabízejí široké spektrum dalších služeb, které dnešní návštěvníci plně využívají. Knihovny se pro ně stávají i kulturním centrem s mnoha akcemi, kam se chodí na besedy se zajímavými lidmi, na literární večery pro dospělé, děti zde pohádkově nocují, lidé se zde vzdělávají a zároveň i dobře baví.

K rozvoji vzdělání a čtenářské gramotnosti napomáhají, a mají své opodstatnění, finanční prostředky vynakládané na podporu knihoven. Knihovny vždy byly závislé na tom, kolik bude činit příspěvek od zřizovatele. Na tomto příspěvku jsou knihovny existenčně závislé, protože tvoří povětšinou 100% krytí jejich nákladů. Schválením některých dlouhodobých dotačních programů (od roku 2000 nejznámější a nejvíce knihovnami využívaný VISK – veřejné informační služby knihoven), se mnohé v získávání finančních prostředků změnilo. Kromě příspěvku od zřizovatele mohly knihovny začít čerpat i dotace z těchto programů, které poskytuje Ministerstvo kultury ČR. Zavedením nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb mohly knihovny své služby dále rozšiřovat a zkvalitňovat. Postupně tak získaly další, sice ne bohatý, zdroj financování z některých placených služeb.

Základ systému podpory knihoven má oporu v zákoně č. 257/2001 Sb., knihovní zákon,¹ kterým stát zajišťuje celostátní podporu těchto institucí. Není to ale jediný zákon – je sice pro knihovny tím výchozím, ale následuje celá řada dalších legislativních, pro knihovny důležitých předpisů.

Nezastupitelné místo má samozřejmě zřizovatel, který prostřednictvím svých zřizovatelských funkcí přebírá zodpovědnost za správný chod instituce. Územní samosprávné celky (v rámci zákona o krajích a zákona o obcích) rozpracovávají

¹ ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 98 s. 5683-5688. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=257&r=2001>>.

jednotlivé činnosti vymezené v zákoně v rámci zřizovatelských funkcí, které uplatňují v obecních, městských a krajských knihovnách, působících na jimi vymezeném území.

Rovněž Jihočeský kraj je zřizovatelem mnoha kulturních institucí, včetně Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích (dále jen „JVK“). Prostřednictvím JVK a grantového schématu, podporujícího regionální funkce knihoven, financuje Jihočeský kraj činnosti knihoven ve svém regionu. Regionální funkce vytvářejí systém vzájemné provázanosti knihoven, které jsou evidovány na Ministerstvu kultury ČR v rámci knihovního zákona. Podpora a financování regionálních funkcí knihoven, jako veřejné služby v širších právních souvislostech, je aktuální téma, kterému se autorka bude věnovat. Z pohledu jednotlivých samospráv se jedná o významný akt podpory veřejné služby, zahrnující materiálovou a odborně metodickou pomoc napříč knihovnickým spektrem. Cílem regionálních funkcí je podpořit a zaručit dostupnost a kvalitu veřejných knihovnických a informačních služeb nejen ve velkých městech, ale i v malých obcích.

Většina zřizovatelů si uvědomuje, že svojí podporou přispívá ke zkvalitňování poskytovaných služeb. Stále totiž pro veřejné služby platí (a knihovny veřejné služby poskytují), že nebudou-li podporovány státem nebo územními samosprávnými celky, mohlo by dojít k jejich významnému omezení, což by se citelně dotklo široké veřejnosti. Proto si toto téma zaslouhuje zájem všech zúčastněných, tzn. jak poskytovatelů podpory, tak příjemců podpory ve smyslu širšího právního rámce.

Závěr bakalářské práce shrnuje způsob vynakládání veřejných finančních prostředků na podporu knihoven, význam regionálních funkcí a vyhodnocení spokojenosti knihoven s jejich výkonem z dotazníkového šetření.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je teoretická analýza problematiky současného stavu podpory a financování knihoven v Jihočeském kraji ze strany státu, obcí a Jihočeského kraje. Druhým hlavním cílem bakalářské práce je ověřit, zda knihovny využívají všechny možnosti rozvoje knihovnických služeb s důrazem na oblast regionálních funkcí. Součástí tohoto cíle je i vyhodnocení spokojenosti uživatelů a poskytovatelů veřejné služby – knihovnických služeb. Tento cíl je ověřován v praktické části, která vyhodnocuje a analyzuje shromážděná data na základě metody dotazníkového kvantitativního šetření v oblasti poskytování regionálních služeb z pohledu dotázaných profesionálních i neprofesionálních knihoven a jejich zřizovatelů, tj. obcí.

Práce je rozdělena na dvě části - teoretickou a praktickou - členěné v pěti kapitolách. Teoretická část, rozdělená do třech kapitol, se zabývá posláním knihoven, jejich finanční podporou a současnou koncepcí jejich rozvoje. Obsahuje i nezbytný přehled a stručný popis právních předpisů, které se činností knihoven dotýkají. Základem této části bylo studium a využití dostupné odborné literatury, která se k tomuto tématu vztahuje, platné legislativy, interních dokumentů Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích, interních dokumentů odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu Jihočeského kraje, analýzy knihovnických statistických dat, webových stránek a také poznatků z vlastní praxe.

V první kapitole jsou stanoveny cíle a metodický postup práce. Druhá kapitola všeobecně pojednává o veřejné správě v oblasti kultury. Vymezuje základní pojmy, předmět i právní aspekty související s daným tématem. Dále charakterizuje pojem veřejné knihovny, její činnost a legislativu.

Třetí kapitola je zaměřena na finanční podporu knihoven ze strany státu, především prostřednictvím poskytovaných dotací z jednotlivých programů předkládaných ministerstvy a také ze strany územních samosprávných celků v Jihočeském kraji prostřednictvím příspěvků na provoz knihoven. Kapitola čtvrtá představuje současnou koncepci rozvoje knihoven a knihovní síť v Jihočeském kraji. Seznamuje s pojmem a systémem podpory regionální funkce knihoven, s úlohou a postavením Jihočeské vědecké knihovny a její činností. Obsahem čtvrté kapitoly jsou i projekty na podporu knihoven se zaměřením na Jihočeský kraj.

Praktickou částí bakalářské práce se zabývá kapitola pátá. Pro analýzu a vyhodnocení shromážděných dat byla použita metoda kvantitativního dotazníkového šetření knihoven a jejich zřizovatelů, tj. obcí, v měsíci září 2014. Autorka rozeslala dotazníky spokojenosti s výkonem regionálních funkcí třem okruhům příjemců regionálních služeb (pro zřizovatele knihoven; pro knihovny s profesionálním knihovníkem, jehož úvazek je vyšší než 15 hodin týdně; pro knihovny s neprofesionálním knihovníkem, jehož úvazek je nižší než 15 hodin týdně). Těmto skupinám bylo rozesláno celkem 1032 dotazníků, řádně vyplněných a včas vrácených bylo 458 dotazníků, to představuje 44 % úspěšnosti.

K vyhodnocení praktické části byly použity získané informace z odborné praxe obcí a knihoven v Jihočeském kraji z dotazníkového šetření, které se problematiky podpory regionálních funkcí knihoven v tomto regionu týkají. V dotaznících se vyskytují otázky uzavřené (alternativní - nabízejí dvě varianty; selektivní - více než dvě varianty).²

² ŘEZANKOVÁ, H. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. 1. vydání. Praha : Professional Publishing, 2007. s. 11 - 12. ISBN 978-80-86946-49-8.

2 Veřejná správa v oblasti kultury a legislativní aspekty činnosti knihoven

2.1 Veřejná správa v oblasti kultury

Potřeba člověka žít ve společnosti jiných lidí a nutnost tuto společnost nějak uspořádat, vedla k vytvoření soustavy organizací, které by řídicí a výkonné činnosti vykonávaly. Tím vznikl základ tzv. veřejné správy. Podle svého historického vývoje si každý stát vytváří systém institucí, které z hlediska uspokojování potřeb tvoří odvětví veřejné správy.³ Nedílnou součástí veřejné správy je i potřeba zachování kulturních statků a kulturní sounáležitosti ve společnosti. Proto dochází k vytváření kulturních institucí a systému jejich řízení.

„Vymezení podstaty kultury a její definice, je předmětem odborné diskuse probíhající na polích kulturologie a dnes už i teorie masové komunikace.“⁴ „Hlavním úkolem odvětví kultury je produkce a realizace kulturních statků a služeb, resp. kulturních produktů. Naplnění této úlohy se uskutečňuje prostřednictvím kulturních institucí. V každé zemi, v každém časovém úseku, jsou tyto kulturní instituce někým vlastněny, nějak uspořádány a někým řízeny.“⁵

Kulturní organizace můžeme všeobecně zařadit mezi neziskové organizace (tedy nevýdělečné), které vznikají s cílem vykonávat veřejně prospěšné činnosti, a ne s cílem dosáhnout zisku. Jedná se tedy o organizace, které sice mohou vytvářet zisk, který ale vrací zpět do organizace a použijí ho na další svoji činnost, k dalšímu svému rozvoji a k plnění svých cílů. Kromě nevládních neziskových organizací sem patří i organizace příspěvkové a rozpočtové, odbory, politické strany atd.⁶

Podpora kultury a její zachování, zachování tradic a historického kulturního dědictví, je jedním z hlavních úkolů státu a následně ostatních veřejnoprávních korporací. V rámci svých koncepcí tyto subjekty rozšiřují tento hlavní úkol o propojení kultury i s jinými oblastmi společnosti, zejména zpřístupnění její hodnoty k využití

³ REKTOŘÍK, J. a kol. *Ekonomika veřejného sektoru, druhé přepracované vydání*. 2. přepracované vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2001. s. 51. ISBN 80-210-2550-6.

⁴ REKTOŘÍK, J. a kol. *Ekonomika veřejného sektoru, druhé přepracované vydání*. 2. přepracované vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2001. s. 104. ISBN 80-210-2550-6.

⁵ REKTOŘÍK, J. a kol. *Ekonomika veřejného sektoru, druhé přepracované vydání*. 2. přepracované vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2001. s. 105. ISBN 80-210-2550-6.

⁶ ŠKARABELOVÁ, S. Co to je neziskový sektor. In *Definice neziskového sektoru : sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno : Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. s. 51. ISBN 80-239-4057-0.

v ostatních oblastech lidských aktivit - ať už se jedná o kulturní dědictví nebo svobodu a kreativitu vlastní kulturní tvorby.⁷

Jedním z přednostních úkolů vlády po roce 1989 bylo rušení státních institucí a posléze reforma státní správy, což se významným způsobem dotklo i oblasti kultury. Výsledkem reformy veřejné správy, ke které došlo v r. 2000, byl mimo jiné i vznik nových zřízení krajské samosprávy, která mají zakotvení v Ústavě ČR. Místní veřejnou správu, případně regionální veřejnou správu, tvoří společně územní samospráva s místními orgány státu.⁸ Územní samosprávu vykonávají obce, jako nižší územní samosprávné celky, a kraje, jako vyšší územní samosprávné celky. Jejich činnost je podrobně vymezena v následujících zákonech v platném znění: zákon č. 128/2000 Sb., o obcích,⁹ (dále jen „zák. č. 128/2000 Sb.“), zákon č. 129/2000 Sb., o krajích,¹⁰ (dále jen „zák. č. 129/2000 Sb.“) a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.¹¹

Mezi základní pravomoci vrcholného orgánu kraje v samostatné působnosti – zastupitelstva - patří mimo jiné i zřizovat a rušit příspěvkové organizace či organizační složky kraje a schvalovat jejich zřizovací listiny (§ 35 zák. č. 129/2000 Sb.).¹² Stejnou pravomoc v samostatné působnosti má, podle § 84, odst. 2 písm. d) zák. č. 128/2000 Sb.,¹³ i zastupitelstvo obce. *„Příspěvkové organizace jsou nejen pro územní samosprávný celek, ale i pro stát právě ten současný, stále ještě funkční mezityp, sloužící v rozmezí mezi organizačními složkami bez právní subjektivity a vysloveně ziskovými obchodními společnostmi. Jsou vhodným typem organizační formy pro činnosti, které jsou natolik hospodářsky rozvinuté, že stojí za to dát jim postavení samostatné právnické osoby. Ale které zároveň mají mít omezený prostor svého*

⁷ MINISTERSTVO KULTURY ČR. Státní kulturní politika České republiky 2009 – 2014 [online]. 2009 [cit. 2014-11-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-politika/kulturni-politika-fresh.pdf>>.

⁸ REKTOŘÍK, J. a kol. *Ekonomika veřejného sektoru, druhé přepracované vydání*. 2. přepracované vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2001. s. 53. ISBN 80-210-2550-6.

⁹ ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000, o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1738-1764. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2000&cz=128>>.

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 129 ze dne 12. dubna 2000, o krajích (krajské zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1765-1782. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=2000&r=129>>.

¹¹ ČESKO. Zákon č. 131 ze dne 13. dubna 2000, o hlavním městě Praze. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 39, s. 1802-1834. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2000&cz=131>>.

¹² GROSPÍČ, J., KUŽVART, L., SVOBODA, K., VEDRAL, J. *Zákony o územní samosprávě (texty zákonů s výkladem)*. 1. vydání. Praha : EUROUNION, 2003. s. 282. ISBN 80-7317-017-5.

¹³ ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1750-1751. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2000&cz=128>>.

hospodářského postavení, protože jsou v zásadě zaměřeny na činnosti, které zpravidla nejsou rentabilní.“¹⁴

Příspěvková organizace je veřejnoprávní nezisková organizace, která vzniká (a zaniká) rozhodnutím zřizovatele. Obec může zřídit příspěvkovou organizaci pouze tehdy, jestliže účelem jejího zřízení jsou takové činnosti a záležitosti, které spadají do samostatné působnosti zřizovatele – územního samosprávného celku. Příspěvková organizace hospodaří především s peněžními prostředky z rozpočtu svého zřizovatele, který jí ale současně vymezuje i rozsah těch svých vlastnických práv, jejichž výkon na organizaci přenáší. Tímto opatřením je zajištěno správné hospodaření s majetkem jen pro ty činnosti, pro které byla organizace zřízena a které jí byly zřizovací listinou vymezeny, anebo jestliže bylo organizaci povoleno provozovat doplňkovou činnost.¹⁵ Právní subjektivitu organizaci zajišťuje zák. č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, (malá rozpočtová pravidla, dále jen „MRP“).¹⁶ Zda příspěvková organizace (dále jen „PO“) vznikne/zanikne, záleží pouze na rozhodnutí zřizovatele. O vzniku PO vydá zřizovatel zřizovací listinu, která musí splňovat náležitosti uvedené v § 27 MRP a která musí být vždy schválena, stejně tak i její případné změny, usnesením zastupitelstva kraje/obce.

Územní samosprávný celek (dále jen „ÚSC“) může jako své zařízení ve své pravomoci (tzn. rozhodnutím zastupitelstva kraje/obce) také zřídit vlastní organizační složku bez právní subjektivity. I v tomto případě je zřizovatelem vydána zřizovací listina (i s případnými dalšími dodatky k ní), která také musí splňovat všechny náležitosti dle § 26 MRP. Tato organizační složka není účetní jednotkou, ale hospodaří jménem svého zřizovatele, který jmenuje vedoucího organizace a určí mu jeho práva a povinnosti. Tuto formu volí především malé obce, kde pro fungování její organizace postačuje jeden zaměstnanec s kratším pracovním úvazkem nebo na dohodu

¹⁴ MELION, M. *Finance územních samospráv*. Hradec Králové : E. I. A. – Ekonomická a informační agentura, Říjen 2000. s. 104-105. ISBN 80-85490-79-X.

¹⁵ MOCKOVČIAKOVÁ, A., MORÁVEK, Z., PROKŮPKOVÁ, D. *Příspěvkové organizace 2010*. Praha : ASPI Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 7. ISBN: 978-80-7357-533-5.

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 250 ze dne 7. července 2000, o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557-3567. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=2000&r=250>>.

o provedení práce či pracovní činnosti, a do složitých ekonomických nebo právních vztahů organizace nevstupuje (§ 24 MRP).¹⁷

Knihovny, jako kulturní zařízení, se řadí jednak mezi příspěvkové organizace s právní subjektivitou, ale působí i jako organizační složky měst a obcí bez právní subjektivity (případně jsou knihovny součástí kulturních středisek nebo některé organizace zřizované městem/obcí).

Veřejné knihovny a vymezení jejich struktury

Veřejné knihovny mají v oblasti kultury a vzdělávání bez nadsázky nezastupitelné místo. Umožňují přístup k širokému okruhu vědomostí a informací všem, kteří o jejich služby projeví zájem.

Pro formování systému veřejných knihoven, který upravuje zák. č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon),¹⁸ ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „knihovní zákon“), je významná jejich struktura. Centrem systému knihoven je Národní knihovna ČR (dále jen „NK ČR“), která vykonává koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti. V zákoně mají samostatné postavení také knihovny zřizované Ministerstvem kultury, a to Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana a Moravská zemská knihovna v Brně. Systém knihoven dotváří tři typy knihoven - krajská, základní a specializovaná. Knihovny zajišťující krajský regionální systém jsou všechny knihovny, s výjimkou speciálních¹⁹ (např. knihovny muzejní, vysokoškolské, akademické, lékařské, apod.).

V systému, který vzniká za spolupráce NK ČR s ostatními knihovnami, ať už krajskými, či s knihovnami základními, mají uživatelé přístup k veškerým publikovaným informacím i informačním zdrojům.²⁰

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 250 ze dne 7. července 2000, o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3563-3564. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=2000&r=250>>.

¹⁸ ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001, o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 98, s. 5683-5688. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2001&cz=257>>.

¹⁹ KUBÍČEK, J. *Funkce krajských knihoven : seminář, Brno 19. březen 2002*. 1. vydání. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2002. Informační zdroje, sv. 13. s. 10. ISBN 80-86249-17-4.

²⁰ KUBÍČEK, J. *Funkce krajských knihoven : seminář, Brno 19. březen 2002*. 1. vydání. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2002. Informační zdroje, sv. 13. s. 7. ISBN 80-86249-17-4.

Za provozování veřejných knihoven zodpovídají zřizovatelé, tzn. veřejnoprávní korporace a státní úřady, které knihovny financují.

2.2 Legislativa činnosti knihoven

Pro činnost veřejných knihoven je důležitá legislativa, která by knihovny pevně a jasně ukotvila ve struktuře státní správy. Vzhledem k tomu, že existuje více typů knihoven (např. univerzitní, školní, specializované, vědecké, veřejné, soukromé atd.), existují i různé formy legislativy, které se liší svým obsahem podle toho, k jakému typu knihovny se vztahují.²¹ Fungování knihoven upravuje řada platné legislativy, kterou se knihovny při své činnosti řídí.

V současné době je hlavním zákonem **knihovní zákon č. 257/2001 Sb.**²² Již v roce 1919 vznikl první zákon o veřejných knihovnách obecních (č. 430/1919 Sb.), který kladl důraz na doplnění a prohloubení vzdělanosti obyvatelstva. Nařizoval zřídit politickými obcemi veřejné knihovny s četbou vzdělávací, naučnou i zábavnou. Pro úhradu nákladů na zřízení a udržování veřejné knihovny si politická obec vedla kolonku "řádné vydání obecní".²³

Tento zákon byl v roce 1959 nahrazen zákonem č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon), který již např. konkretizoval zřizovatele knihoven a jejich řízení (úřady, státní a další orgány); stanovil povinnosti knihovny; definoval síť knihoven a v neposlední řadě řešil i hmotné zajištění knihoven.²⁴

Poslední nově vzniklý zákon, který vstoupil v platnost a jímž se začal naplňovat záměr vytvoření knihovního systému,²⁵ je již zmíněný knihovní zákon, který původní knihovnický zákon nahradil po více než 40 letech. Knihovní zákon je již 13 let nejvýznamnějším platným legislativním dokumentem pro činnost knihoven. Současný knihovní zákon obsahuje 26 paragrafů, je tedy oproti některým zákonům poměrně stručný. Snahou zákonodárců bylo, aby byla možná jeho aplikovatelnost i v budoucnu,

²¹ *Služby veřejných knihoven : Směrnice IFLA. 2., zcela přeprac. vyd. Praha : Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012. s. 35. ISBN 978-80-7050-612-7.*

²² ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001, o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 98, s. 5683-5688. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2001&cz=257>>.

²³ Zákon č. 430 Sb. z. a n. ze dne 22. července 1919, o veřejných knihovnách obecních. Dostupné z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc>.

²⁴ ČESKO. Zákon č. 53 ze dne 9. července 1959, o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 1959, částka 22, s. 170-174. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=53&r=1959>>.

²⁵ KUBÍČEK, J. *Funkce krajských knihoven : seminář, Brno 19. březen 2002*. 1. vydání. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2002. Informační zdroje, sv. 13. s. 7. ISBN 80-86249-17-4.

neboť při rychlém rozvoji informačních technologií by zákon, při úzké vazbě na současný stav techniky, velmi zastaral. Podle zákona má každý mít přístup k informacím a nesmí být znevýhodňováni ani ti, kteří možnost potřebné informace sami získat nemají. A právě knihovny jsou tím zařízením, které může veřejné knihovnické a informační služby (dále jen „VKIS“) poskytnout i jim, ovšem jen takové, které jsou zákonem konkrétně vymezeny.²⁶

Zákon v úvodních paragrafech vymezuje základní pojmy (např. co se rozumí knihovnou, knihovním dokumentem a knihovním fondem) a definuje systém knihoven poskytujících VKIS a podmínky jejich provozování. Dále upravuje, v čem VKIS spočívají, evidenci a druhy knihoven, jakož i jejich finanční podporu, meziknihovní služby, evidenci a revizi knihovního fondu, i vyřazování knihovních dokumentů. Upravuje též povinnosti provozovatele knihovny v oblasti ochrany knihovního fondu a sankce při porušení či nedodržení některých povinností stanovených v zákoně.²⁷

Provozovatel knihovny, která všem fyzickým a právnickým osobám zajišťuje rovný přístup k informacím, které knihovní a informační fondy obsahují (samozřejmě vymezené zákonem), podává na Ministerstvo kultury návrh na zápis do evidence knihoven. Tato evidence, kterou vede ministerstvo, je veřejnosti přístupným informačním systémem. Seznam knihoven evidovaných Ministerstvem kultury lze najít na jeho stránkách.²⁸

Jak je z výše uvedeného patrné, zákon nikomu neukládá povinnost zřizovat a financovat knihovnu, ale vytvořením legislativních podmínek usnadňuje fungování knihoven, které do systému knihoven vstoupí. Ustanovení tohoto zákona platí pro každou knihovnu zde uvedenou, bez ohledu na její velikost a postavení.

Nutno však podotknout, že zmiňovaný zákon se nevztahuje na knihovny, které jsou provozované na základě živnostenského zákona!

²⁶ JURMAN, M. 13592. Knihovní zákon. In *EPRAVO.cz* [online]. 17.9.2001, © epravo.cz, a. s. 1999-2014, ISSN 1213-189X [cit. 2014-11-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/knihovni-zakon-13592.html>>.

²⁷ ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001, o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 98, s. 5683-5688. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2001&cz=257>>.

²⁸ MINISTERSTVO KULTURY. *Seznam evidovaných knihoven* [online]. [cit. 2014-11-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/literatura-a-knihovny/evidence-a-adresar-knihoven-evidovanych-inisterstvem-kultury-a-souvisejici-informace-443/>>.

V roce 2004 Zdeněk Matušík z NK ČR vyjádřil svůj pohled na knihovní zákon z knihovnického hlediska takto: „V případě tohoto zákona nebude přehnané tvrzení, že jeho jádro vsutku nespočívá uvnitř oboru, že to tedy není zákon, jenž by stanovoval „vnitřní“ pravidla fungování knihoven, jak si na to mnozí z nás za tři desetiletí reálné účinnosti předchozího zákona zvykli. Skutečný účel zákona je snad nejlépe vyjádřit obrazně tak, že stávající knihovní zákon upravuje rozhraní mezi knihovny poskytujícími služby na základě práva veřejného půjčování a „zbytkem“ společnosti či „zbytkem společenských vztahů“.“²⁹ I když zákon byl již několikrát novelizován, k podstatným změnám v tomto směru za celé roky nedošlo.

K provedení knihovního zákona byla vydána vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 88/2002 Sb.,³⁰ která mimo jiné stanoví např. podrobnosti o vedení evidence knihovního fondu a náležitosti zápisu o výsledku jeho revize.

Mezi další důležité zákony, kterými se knihovny při své činnosti řídí, patří např.: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (**autorský zákon**), ve znění pozdějších předpisů. Zákon se knihoven dotýká především v jejich základních službách a povinnosti platit odměnu za užití díla jeho autorovi, kterému přísluší veškerá práva rozhodnout o užití svého díla (§ 24 a § 25).³¹ Pro činnost knihoven je důležitý i § 37 – knihovní licence, který definuje, za jakých podmínek knihovny ve své činnosti do práva autorského nevstupují. Plnění povinností vyplývajících z autorského zákona zastřešuje NK ČR pro všechny veřejné knihovny evidované podle knihovního zákona. NK ČR má uzavřeny smlouvy (o bezplatném půjčování nosičů zvuku, smlouvu o veřejném čtení, autorské poplatky za půjčování knih) s autorskými svazy (OSA – Ochranný svaz autorský, DILIA – Divadelní, literární, audiovizuální agentura a INTEGRAM – nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů) a platí poplatky, vyplývající z autorského zákona za veřejné knihovny.

²⁹ MATUŠÍK, Z. Knihovní zákon z knihovnického hlediska. In *SDRUK 2004: sborník z 12. konference, Seč u Chrudimí 14. – 16. září 2004: sborník Knihovny současnosti 2004* [online]. Ostrava : Sdružení knihoven ČR, [cit. 2014-11-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2004/2004-0-112.pdf>>.

³⁰ ČESKO. Vyhláška Ministerstva kultury č. 88 ze dne 21. února 2002, k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Zákony pro lidi*. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-88>>.

³¹ HOLÝ, P., CHALOUPKOVÁ, H., SVOBODOVÁ, H. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001. s. 87-91. ISBN 80-7179-008-7.

Povinností každé knihovny je nahlásit NK ČR informace o výpůjčce zvukových nosičů, dodání elektronických dokumentů, pořádání hudebních produkcí či pořádání veřejných čtení na předepsaném formuláři, který je k dispozici ke stažení na www stránkách NK ČR (půjčování zvukových dokumentů,³² hlášení veřejného čtení³³). NK ČR tyto údaje pak hromadně ohlásí autorským svazům, pro které jsou podkladem pro výpočet poplatků. Poplatky se vypočítávají ze statistických údajů o počtu výpůjček a konání jednotlivých akcí.

Další službu za úplatu, např. kopírování či tisk, provádí v Jihočeském kraji (dále jen „Jč kraj“) pouze JVK a knihovny s profesionálním knihovníkem. Kopírují pouze černobíle. V letech 2011 – 2013 vybraly knihovny od čtenářů poplatky v celkové výši 336 841 Kč (poplatek 2 Kč za tisk jedné stránky). Z toho ale odvedly OSA 47 157 Kč (tj. cca 14 % z vybraných poplatků).³⁴ Protože knihovny s neprofesionálním knihovníkem kopírování za úhradu neposkytují, žádné poplatky neodvádějí.

Co se rozumí neperiodickou publikací, upravuje **zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích**, ve znění pozdějších předpisů.³⁵ S vydáním neperiodické publikace je spojena i povinnost vydavatele (§ 3 zákona), dodat z každého vydání (kromě dodání stanoveného počtu povinných výtisků knihovnám citovaných v zákoně), i jeden povinný výtisk místně příslušné krajské knihovně podle sídla vydavatele, a to na vlastní náklady.³⁶ JVK shromažďuje všechny neperiodické publikace vydané na celém území jižních Čech. Uchovává je a využívá v meziknihovním výpůjčním systému. V regionální studovně slouží pro další zpracování a studie.

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů, upravuje pouze některá práva a povinnosti vydavatelů, fyzických a právnických osob v souvislosti s vydáváním periodického tisku na území ČR. Je-li periodický tisk vydáván v regionálních mutacích, vydavatel musí zajistit dodání

³² NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Oznámení o půjčování zvukových záznamů* [online]. [cit. 2014-11-05]. Dostupné z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/sekceno.php3?page=01_Ob/09_Form/04_FormPujcovaniZvuk.frm>.

³³ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Hlášení o uskutečnění veřejného čtení* [online]. [cit. 2014-11-05]. Dostupné z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/sekceno.php3?page=01_Ob/09_Form/FormHlaseniDilia.frm>.

³⁴ Interní dokumenty Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích.

³⁵ HOLÝ, P., CHALOUPKOVÁ, H., SVOBODOVÁ, H. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001. s. 271-274. ISBN 80-7179-008-7.

³⁶ ROZEHNAL, A. *Mediální zákony : komentář*. 1. vydání. Praha : ASPI, 2007. s. 41 – 44. ISBN 978-80-7357-304-1.

jednoho povinného výtisku krajské knihovně dle označení regionální mutace. Pokud periodický tisk je vydáván mimo území ČR, některá ustanovení zákona se na něj nevztahují.³⁷

Obdobně jako u neperiodických publikací shromažďuje JVK všechna v ČR vydávaná periodika a uchovává je ve svých knižních fondech. Podstata meziknihovního výpůjčního systému spočívá v povinnosti každé knihovny zajistit pro své uživatele informační prameny, které nejsou v jejím fondu, a to u kterékoli jiné knihovny, která je pak povinna půjčit tyto prameny ze svého fondu. Touto vzájemnou spoluprací se k informačním pramenům dostanou i malé knihovny. Přímo v instituci knihovny, ve studovně periodik, lze dohledat staré články, které jsou pro přehlednější a rychlejší hledání k dispozici také v elektronické databázi článků. Knihovna využívá české databáze (Česká národní bibliografie a ANNO-PRESS) a zahraniční (EBCO).

Další službou, Library PressDisplay, umožňuje knihovna okamžitý přístup k plným textům českých i zahraničních deníků zpřístupněné vydavateli. Lze se dostat k více než 2200 titulům novin z 97 zemí a v 54 jazycích.³⁸ Existuje konsorcium více knihoven, které po vzájemné dohodě zpřístupní databáze formou multilicencí. Přístup do této databáze je placený, ale knihovnou s podporou grantu, ne návštěvníky. Právě na přístup k této databázi získala JVK v minulých letech grant z Ministerstva kultury ČR (dále jen „MK ČR“) z programu VISK 8 (blíže o programu viz kapitola 3 Financování).

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, upravuje podmínky práva přístupu k informacím, způsob jejich zveřejňování a vymezuje subjekty, které mají povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti. Jedná se o státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky.³⁹ JVK má

³⁷ CHALOUPOKOVÁ, H. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související : komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001. s. 17 – 20. ISBN 80-7179-506-2.

³⁸ JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Zpráva o činnosti v roce 2013* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-11-28]. Dostupné z WWW: <http://www.cbvk.cz/files/dokumenty_knihovny/zprava_o_cinnosti_2013.pdf>.

³⁹ ČESKO. Zákon č. 106 ze dne 11. května 1999, o svobodném přístupu k informacím. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 39, s. 2578-2582. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?O=3&T=16>>.

k tomuto zákonu zpracovanou směrnicí,⁴⁰ která upravuje postup knihovny jako povinného subjektu při poskytování informací.

Práva a povinnosti při zpracování osobních údajů státními orgány, orgány územní samosprávy, dalšími orgány veřejné moci, ale i fyzické a právnické osoby, upravuje **zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů** a o změně některých zákonů. Stanoví rovněž podmínky, za nichž se uskutečňuje předání osobních údajů do jiných států.⁴¹

Pro činnost knihoven je důležitý i „Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými anebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky“⁴² z roku 2011.

V předchozích odstavcích je uvedena pouze část legislativy, mající vztah k činnosti knihoven. Další právní předpisy lze nalézt na stránkách NK ČR.⁴³ Kromě výše uvedených speciálních předpisů jsou pro knihovny závazné i obecné předpisy. Jedná se nejen o právní předpisy týkající se finančního řízení, ale i právní předpisy, jako např. pracovní, bezpečnostní a zdravotní podmínky personálu apod.

Shrnutí

Knihovny mají svůj knihovní zákon bezmála již 100 let. Uvedený přehled legislativy ukazuje, s jakým množstvím předpisů nyní knihovny pracují. Dosud ale není legislativně řešena povinnost ukládat elektronické publikace a dokumenty. Zrovna tak dosud nejsou legislativou řešeny podmínky, aby tyto publikace a dokumenty byly zachovány pro další generace. A to je jeden z důvodů, aby byl již v nejbližším období předložen návrh legislativní úpravy povinného ukládání elektronických publikací vč.

⁴⁰ JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Směrnice o poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2011-11-26]. Dostupné z WWW: <http://jvkcb.cz/files/dokumenty_knihovny/smernice_o_poskytovani_informaci.pdf>.

⁴¹ ČESKO. Zákon č. 101 ze dne 4. dubna 2000, o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 32, s. 1521-1532. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=3&t=374>>.

⁴² MINISTERSTVO KULTURY. *Metodický pokyn MK k vymezení standardu VKIS poskytovaných knihovnami* [cit. 2014-11-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=445/>>.doc.

⁴³ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Legislativní dokumenty* [online]. [cit. 2014-11-07]. Dostupné z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=01_Legislativni_dokumenty.htm>.

řešení sběru, uchovávání a zpřístupnění síťových publikací. Diskuze k tomuto problému probíhá již od března loňského roku. NK ČR zpracovala legislativní návrh úpravy povinného výtisku elektronických publikací a web-harvestingu prováděného NK ČR, ale jeho obsah se během legislativního procesu stále mění a termín, kdy bude předložen ke schválení, není zdaleka známý, stejně tak není jasné, jaké znění bude nakonec schváleno.

3 Financování kultury a finanční podpora veřejných knihoven

Financování kultury není u nás dlouhodobě řešeno, není stanoven mechanismus financování, chybí jakýkoli řád, nepružnost systému se odráží i v nedostatečném čerpání peněz z evropských fondů, kdy se nedaří čerpat celou částku. Stát by měl zajistit kulturním institucím finanční jistoty, měl by tedy jasně určit, co se od nich bude vyžadovat, jakou funkci budou v kultuře plnit. Pak by pro MK ČR neměl být každoročně problém obhájit, při schvalování rozpočtu, své finanční požadavky. Nedostatek financí na všech úrovních neumožňuje totiž realizovat rozvoj kultury tak, jak by si zasloužila. Přitom odvětví kultury se rozvíjí daleko rychleji než jiná odvětví.

V srpnu 2014 se ministru kultury podařilo předběžně dojednat pro kulturu zvýšení rozpočtu na rok 2015, což by byl pro kulturu velký úspěch, neboť v posledních letech rozpočet spíše klesal. Navýšené peníze chtělo MK ČR použít nejen na zvýšení platů v jeho příspěvkových organizacích, ale také podpořit oblast živého umění. Peníze by měly být využity i na vybudování Centrálního portálu knihoven coby jednotného rozhraní veřejných informačních služeb v knihovnách, dále na program záchrany a obnovy kulturních památek či na filmové pobídky a investiční výdaje příspěvkových organizací.

Premiér začátkem srpna 2014 při návštěvě ministerstva kultury prohlásil, že *“V rámci koalice jsme se dohodli, že kulturní politika bude pro novou českou vládu jednoznačnou prioritou.”*⁴⁴ Jak se v prosinci, bohužel, ukázalo, při schvalování rozpočtu na příští rok, neprošel například přesun 400 milionů korun na obnovu památek nebo přidání více než 44 milionů korun na hudební festivaly. Neprošel ani návrh na přidání 300 milionů korun na filmové pobídky. Pro celou kulturu byl schválen rozpočet ve výši cca 10 900 000 000 Kč.

Kultura není samozřejmě financována jen ze státního rozpočtu. Nesmíme zapomenout, že prostřednictvím kulturních organizací je kultura financována z rozpočtů krajů a obcí. Z těchto rozpočtů je rovněž přes odbory kultury financována prostřednictvím grantů živá kultura ve spravovaném území. Vytváření rozpočtů samospráv je zcela v gesci politické reprezentace, která rovněž určuje systém a formu jimi zřizovaných organizací a z toho vyplývající rozsah kulturních služeb. Většina

⁴⁴ Rozpočet ministerstva kultury se zvýší o 0,8 miliardy korun, stoupnou i platy. *Inflow: ihned* [online]. z 12.8.2014. [cit. 2014-08-17]. Dostupné z WWW: <<http://art.ihned.cz/c1-62633050-ministerstvo-kultury-rozpocet>>.

subjektů může fakultativně využít grantová schémata státu, vytvářená v jednotlivých rezortech, tudíž i MK ČR, a je tak částečně závislá na rozpočtu státu. Ale hlavní finanční zdroj vede přes rozpočtové určení daní, a jak bylo výše řečeno, přes území samospráv. Kultura může mít i další příjmy, např. výnosy z vlastní činnosti, prostředky z vybíraných poplatků, příspěvky od nadací, sponzorství a jiné. Nicméně tady se jedná o velmi zanedbatelné částky.

3.1 Finanční podpora veřejných knihoven státem

Existence veřejných knihoven má význam především svými aktivitami, kterými ovlivňují společnost a zvyšují kvalitu života občanů. Činnost knihoven se prolíná do ekonomické, kulturní, sociální i intelektuální oblasti. Jejich služby přináší užitek celé společnosti, nejen konkrétním uživatelům.

Není ale jednoduché přínos veřejných knihoven měřit. Každá poskytovaná služba na trhu má danou svoji tržní cenu. Ne však služby, které poskytují veřejné knihovny. Především se jedná o veřejnou službu, která umožňuje poskytovat služby, v tomto případě informační, zdarma. Je tak zajištěno, aby jejich rozsah nebyl ovlivňován potřebami trhu. V tržním prostředí, především ve vztahu k informacím a stanovení jejich tržní hodnoty, je základním prizmatem nabídka a poptávka. Mohlo by se stát, že některé služby v určitém časovém období by neměly takovou hodnotu a mohly by i zaniknout. Úkolem veřejné služby je zajištění rovnoměrné podpory všem kulturním službám bez ohledu na zájem trhu. O tom, že budou poskytovány, bude zabezpečena jejich produkce a na základě ekonomických analýz budou přiděleny finanční prostředky z veřejných zdrojů, rozhodují většinou političtí představitelé. Aby toto rozhodnutí bylo kvalitní, měly by se najít metody vhodné pro oceňování „neocenitelných služeb“, které by také posloužily k analýze efektivnosti vložených veřejných zdrojů na činnost knihoven.⁴⁵

Ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu, mohou být poskytnuty účelově určené dotace v rámci knihovního zákona podle § 15 - podpora knihoven, zejména na:

- a) zavádění nových technologií v oblasti zajištění VKIS,
- b) podporu propojení knihoven v síti,

⁴⁵ STEJSKAL, J. a kol. *Měření hodnoty veřejných služeb (na příkladu veřejných knihoven)*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 46-47. ISBN 978-80-7478-412-5.

- c) zpracování informačních pramenů do elektronické podoby a jejich zpřístupnění,
- d) doplnění knihovního fondu,
- e) ochranu knihovního fondu před nepříznivými vlivy prostředí,
- f) projekty v oblasti kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti,
- g) zajištění výkonu regionálních funkcí,
- h) vybavení objektu knihovny zabezpečovacími a protipožárními systémy a další.⁴⁶

Jedním z důležitých předpokladů pro rozvoj knihoven, ať se již jedná o rozvoj kvalitativní či kvantitativní, je vícezdrojové financování. Je směřováno zejména do těch oblastí, které jsou na této další finanční podpoře závislé. Bez těchto dalších finančních zdrojů by knihovny nemohly rozvíjení svých činností realizovat.⁴⁷ Největší investice do rozvoje knihoven poskytuje bezesporu MK ČR. Právě jeho dlouhodobé programy patří mezi nejvíce využívaná dotační řízení. Jedná se o podporu na nekomerční projekty z oblasti knihoven. MK ČR nabízí tyto programy:

- a) **Veřejné informační služby knihoven** (dále jen „VISK“),
- b) **Knihovna 21. století,**
- c) **Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity** (NAKI),
- d) projekt **Česká knihovna a**
- e) **Projekt internetizace knihoven.**

Uvedené programy jsou v souladu s **nařízením vlády č. 288/2002 Sb.**, které stanoví **pravidla poskytování dotací na podporu knihoven**, zejména komu a za jakých podmínek lze dotaci poskytnout, popis projektu, na který je dotace žádána, vč. termínu a místa jeho realizace a požadované výše. Současně vymezilo okruh projektů,

⁴⁶ ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001, o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 98, s. 5686-5687. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2001&cz=257>>.

⁴⁷ KRATOCHVÍLOVÁ, M. Vícezdrojové financování v knihovnách – vyhodnocení a trendy. *Duha* [online]. 2010, roč. 24, č. 3 [cit. 2014-09-04]. Dostupný z WWW: Dostupný z WWW: <<http://duha.mzk.cz/clanky/vicezdrojove-financovani-v-knihovnach-vyhodnoceni-trendy>>. ISSN 1804-4255.

a které se poskytování dotací nevztahuje (projekty vědy a výzkumu, výstavbu nebo rekonstrukci knihovny a zajištění výkonu regionálních funkcí § 1).⁴⁸

Všechny výše uvedené dotační tituly a příležitosti podléhají zákonu č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů; kontrolu správného a oprávněného využití dotačních prostředků zajišťuje Ministerstvo financí ČR, územní finanční orgány a správci kapitol (§ 39)⁴⁹ podle zvláštního právního předpisu upravujícího finanční kontrolu.⁵⁰

Jedním z nejdůležitějších a zároveň nejvíce využívaným programem MK ČR je **Program VISK**, který je zaměřen na zdokonalování veřejných informačních služeb knihoven prostřednictvím informačních technologií. Je členěn na devět podprogramů, které jsou vzájemně propojeny a splňují stanovené cíle programu.⁵¹ Program mohou využívat i speciální knihovny, které jsou evidované na MK ČR, např. vysokoškolské, lékařské apod.

Tab. 1: Program VISK včetně podprogramů⁵²

VISK 1	Koordinační centrum programu
VISK 2	Mimoškolní vzdělávání knihovníků
VISK 3	Informační centra veřejných knihoven – ICEKNI
VISK 4	Digitální knihovna a archiv pro informační služby knihoven
VISK 5	Národní program retrospektivní konverze katalogů knihoven v ČR – RETROKON
VISK 6	Národní program digitálního zpřístupnění vzácných dokumentů Memorieae Mundi Series Bohemica
VISK 7	Národní program mikrofilmování a digitálního zpřístupňování dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru – Kramerius
VISK 8	8/A Informační zdroje; 8/B Jednotná informační brána
VISK 9	CASLIN – Rozvoj Souborného katalogu CASLIN a souboru národních autorit

⁴⁸ ČESKO. Nařízení vlády č. 288 ze dne 29. května 2002, kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 105, s. 6114. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=2002&r=288>>.

⁴⁹ ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 27. června 2000, o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 65, s. 3116-3117. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2000&cz=218>>.

⁵⁰ ČESKO. Zákon č. 320 ze dne 9. srpna 2001, o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 122, s. 7264-7276. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=2001&r=320>>.

⁵¹ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISKcile.htm>>.

⁵² Vlastní zpracování. Zdroj: [www. http://visk.nkp.cz/VISKcile.htm](http://visk.nkp.cz/VISKcile.htm).

VISK 1 Koordinační centrum programu VISK - není určen pro jednotlivé knihovny.

Cílem podprogramu **VISK 2** Mimoškolní vzdělávání knihovníků - je zajištění přístupu občanů k internetu pod odborným dohledem a využití informační a telekomunikační technologie (ICT) ve veřejné knihovně každé obce ČR. Cíl souvisí se záměrem Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015 a s hospodářskou reformní agendou EU „Evropa 2012 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“. Program je zaměřen na pracovníky veřejných knihoven v ČR, především na knihovníky v menších městech a obcích. Určen je především pro centra vzdělávání v jednotlivých krajských knihovnách, které byly za tímto účelem zřízeny. Jejich prostřednictvím jsou školeni knihovníci jednotlivých krajů. Z tohoto programu získané finanční prostředky pro knihovny v Jč kraji byly použity např. na aktualizaci softwaru a hardwaru počítačové učebny a na pokračování ve výuce ICT v rozsahu ECDL ve výukovém centru.⁵³ JVK uskutečnila za tři roky 14 kurzů základní informační/počítačové gramotnosti v rozsahu 240 hodin, kterých se zúčastnilo celkem 184 knihovníků z 97 městských/obecních knihoven.⁵⁴

Cílem **VISK 3** Informační centra veřejných knihoven – ICEKNI - je, aby knihovny systematicky šířily a poskytovaly informace občanům nejen prostřednictvím klasicky tištěných dokumentů, ale aby využívaly především informační technologie, zejména prostřednictvím volně přístupné informační sítě. Týká se to např. těchto oblastí:

- Zlepšení přístupu k informačním zdrojům z oblasti veřejné správy (knihovna by měla fungovat jako informační centrum obce, kde lze poskytnout informační služby podporující právní vědomí občanů).
- Poskytování informačních služeb a informačních možností i pro tělesně postižené občany.
- Využití vzájemné spolupráce knihoven, muzeí a archivů při vytváření a zpřístupňování informačních zdrojů při využití ICT.⁵⁵

⁵³ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK2.htm>>.

⁵⁴ Interní dokumenty Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích.

⁵⁵ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven*. [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK3.htm>>.

Finanční prostředky knihovny použily převážně na aktualizaci knihovnických služeb.

Podprogram **VISK 4** Digitální knihovna a archiv pro informační služby knihoven - je určen pouze pro NK ČR, pomáhá financovat činnosti podprogramů VISKu 6 a VISKu 7. Dalším jeho úkolem je v praxi využít zjištěné výsledky výzkumných činností, které byly zaměřeny na digitální dokumenty, a to od jejich pořizování, archivaci až po jejich zpřístupnění. Tím zajišťuje možnost prezentace digitalizovaného národního dědictví a jeho dlouhodobého uchování.⁵⁶

Hlavním cílem podprogramu **VISK 5** Národní program retrospektivní konverze katalogů knihoven v ČR – RETROKON - je zpřístupnit katalogy (fondy) největších českých knihoven prostřednictvím internetu. Stále dosud existují katalogy v listkové podobě a tím pádem zůstává většina fondů knihoven uzavřena pro vzdálené uživatele. Proto je třeba vynakládat nemalé finanční prostředky do retrospektivní konverze, aby se knihovny mohly plnohodnotně zapojit do mezinárodní spolupráce v rámci evropských i celosvětových iniciativ.⁵⁷ Z prostředků se financovalo pokračování retrokatalogizace fondu hudebnin JVK a retrokatalogizace fondu bývalé knihovny Koleje redemptoristů.

Cílem podprogramu **VISK 6** Národní program digitálního zpřístupnění vzácných dokumentů Memoeiae Mundi Series Bohemica - je hromadná digitalizace historických a vzácných dokumentů, která probíhá od r. 2011 a měla by skončit v roce 2016. Realizací tohoto programu se zajistí ochrana nenahraditelného a finančně nevyčísitelného národního a světového kulturního bohatství. Česká republika tím zásadním způsobem zkvalitní svoje zapojení v programu „UNESCO Paměť světa“. Tento podprogram je svým zaměřením unikátní v celoevropském měřítku.⁵⁸ Finanční prostředky získala JVK a použila je na digitalizaci starého tisku Biblia germanicolatina.

Cílem **VISK 7** Národního programu Kramerius je záchrana a zpřístupnění bohemikálních dokumentů tištěných na kyselém papíru, jejichž existence je ohrožena rozpadem (křehnutím) papírového nosiče. I tento podprogram je svou náplní

⁵⁶ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK4.htm>>.

⁵⁷ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK5.htm>>.

⁵⁸ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK6.htm>>.

v celoevropském měřítku unikátní.⁵⁹ Dotaci z tohoto podprogramu v Jč kraji nezískala v těchto letech žádná knihovna. V roce 2012 žádala JVK na digitalizaci mikrofilmů rukopisů, dotaci ale nezískala.

Podprogram **VISK 8** se větví do dvou vzájemně souvisejících linií:

- VISK 8/A - zajistit dostupnost informačních zdrojů formou multilicencí
- VISK 8/B – zpřístupnit informační zdroje prostřednictvím Jednotné informační brány.⁶⁰

V tomto programu je zapojena i JVK. Právě formou multilicence je díky tomuto podprogramu umožněn přístup např. k článkovým databázím. Žádost o dotaci nepodává JVK samostatně, ale prostřednictvím konsorcia knihoven, ve kterém je zapojena. Finanční prostředky byly využity na komunikační předpoklady pro zapojení do centrálního portálu knihoven.

VISK 9 CASLIN – Rozvoj Souborného katalogu CASLIN a souboru národních autorit - základní činnosti, jako je shromažďování, zpracování a na internetu zpřístupnění informací o všech typech dokumentů, které jsou v knihovnách ČR, jsou záměrem právě tohoto katalogu. Slouží k realizaci kvalitních služeb pro všechny veřejné knihovny.⁶¹ Finanční prostředky knihovny použily především na harmonizaci databází autorit městských knihoven s databází autorit NK ČR.

Ve sledovaném období (rok 2012 – 2014) obdržely knihovny státní dotaci z programu VISK na 94 svých projektů v celkové výši 5 585 000 Kč neinvestičních prostředků. Z celkově rozdělené částky 113 938 000 Kč⁶² to činí pro jihočeské knihovny pouhých 4,9 %. Předkládají knihovny ke schválení nekvalitní či málo zajímavé projekty, anebo jich předkládají málo?

Program **Knihovna 21. století** je určen pro provozovatele knihoven evidovaných dle knihovního zákona a je zaměřen na podporu nadstandardní knihovnické, informační, vzdělávací činnosti knihoven a na podporu dostupnosti informací zdravotně postižených občanů. Mezi tematické okruhy tohoto programu patří:

⁵⁹ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK7.htm>>.

⁶⁰ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK8.htm>>.

⁶¹ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK9.htm>>.

⁶² NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven 2-9* [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK.htm>>.

podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců; podpora všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro občany se zdravotním postižením; kulturní, výchovná a vzdělávací činnost.⁶³ Za období 2012 – 2014 získaly knihovny Jč kraje na 18 projektů částku v celkové výši 153 000 Kč. Finanční prostředky byly použity např. na budování fondu zvukových knih, na knihovnu jako kulturní centrum obce a další.⁶⁴

Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI) je vyhlášen pouze na dobu určitou, a to na období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2017 a dotýká se otázek národní a kulturní identity, které jsou v kompetenci nejen Ministerstva kultury, ale i dalších orgánů veřejné správy.⁶⁵ Knihovny Jč kraje tuto dotaci zatím nečerpaly.

Projekt Česká knihovna podporuje jednak vydavatele českých knih, jednak nákup této literatury pro veřejné knihovny. Je vyhlášen od roku 2000 a přihlašují se do něho pouze profesionální veřejné knihovny a knihovny vysokých škol literárního zaměření, které jsou veřejně přístupné. Každoročně je knihovnám předložen seznam knih českých autorů, které jsou zařazeny do projektu a podpořeny z dotačního programu.⁶⁶ Knihovny Jč kraje zapojené do tohoto projektu získaly jen za poslední tři roky přes 12 000 titulů v celkové hodnotě více než 1 725 000 Kč.⁶⁷

Projekt internetizace knihoven (PIK) je celostátní projekt, který umožnil připojení většiny veřejných knihoven k internetu. Vznikl v roce 2004 na Ministerstvu informatiky, po jeho zrušení byl převeden na Ministerstvo vnitra a poté na MK ČR. Díky Rámcové smlouvě s Českým Telecomem, později O₂, byly veřejné knihovny, evidované na MK ČR podle knihovního zákona a jejichž zřizovatelé zažádali o zapojení do projektu, k internetu postupně připojovány. Náklady na zřízení připojení a jeho fungování bylo hrazeno ze státního rozpočtu pomocí dotačního projektu PIK. Projekt byl ukončen k 28. 3. 2013. Od této doby hradí připojení k internetu zřizovatelé knihoven sami. Finanční náklady na projekt nebyly nikdy zveřejněny, byly řešeny přímo ministerstvy a jejich výši pro knihovny Jč kraje není možné zjistit. Přesto to byla

⁶³ MINISTERSTVO KULTURY. *Knihovna 21. století* [cit. 2014-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/assets/literatura-a-knihovny/granty-a-programy/Oblast_knih/1-Podminky_K21-2014.pdf>.

⁶⁴ Interní dokumenty odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu Jihočeského kraje.

⁶⁵ MINISTERSTVO KULTURY. *Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity-NAKI* [cit. 2014-09-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/vyzkum-a-vyvoj/vyzkumne-programy-ministerstva-kultury-57470/>>. DOC.

⁶⁶ MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA. *Česká knihovna 2014* [cit. 2014-09-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzk.cz/pro-knihovny/ceska-knihovna>>.

⁶⁷ Interní dokumenty Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích.

částka vysoká, knihoven připojených v Jč kraji bylo díky tomuto projektu cca 400 a připojení bylo hrazeno od 9 do 5 let podle data zapojení knihoven do projektu.

3.2 Finanční podpora knihoven v Jihočeském kraji územními samosprávnými celky

Zřizovat jak příspěvkové organizace, tak své organizační složky (kam se řadí i knihovny), mají podle zákona vyhrazené kraje, resp. obce. Způsob financování je zcela v kompetenci zřizovatele. Zřizovatel financuje tyto organizace ze schváleného rozpočtu, jehož výši stanoví, na základě rozhodnutí, zastupitelstvo na každý rok. Knihovny jsou součástí daného rozpočtu, ze kterého se financují veškeré veřejné služby. Veřejné služby nepatří do oblasti výdělečných nebo samofinancovatelných činností a jsou tedy z veřejných rozpočtů dotovány.⁶⁸ V případě knihoven pokrývají veřejné rozpočty 100% jejich provozních nákladů, ostatní příjmy knihoven (vlastní příjmy, příjmy z grantů a dotací) slouží především pro rozšíření jejich služeb nebo jejich zkvalitnění. Financování knihoven v rámci veřejných rozpočtů bylo stanoveno na základě reformy veřejné správy a veřejných rozpočtů, tj. na základě rozdělování rozpočtového určení daní.

Jihočeským krajem je zřizována krajská knihovna - JVK, která patří do systému příspěvkových organizací zřizovaných v oblasti kultury. Je financována z rozpočtu kraje prostřednictvím odboru kultury a památkové péče. Odbor zřizuje 12 kulturních organizací, jejichž celkový provozní příspěvek pro rok 2014 činil 220 mil. Kč. JVK z toho obdržela částku 42 mil. Kč, která byla zasílána měsíčně 1/12. Odbor kultury a památkové péče zajišťuje u všech svých organizací finanční a marketingové řízení. Rovněž posuzuje a doporučuje zřizovateli (Jihočeskému kraji) příspěvek na investiční činnost v rámci koncepce rozvoje institucí. Tuto koncepci, po dohodě se zástupci organizací, předkládá odbor radě kraje ke schválení, rada schvaluje také výsledky hospodaření, výsledky kontrol atd. Koncepce je většinou tvořena na pětileté období. Zřizovatel je zodpovědný za udržitelný rozvoj organizace. JVK v minulosti v rámci platné koncepce 2009-2014 vybudovala nový sklad knih, úspěšně realizovala rekonstrukci vnitřních rozvodů a technického zabezpečení budovy na Lidické ulici v Českých Budějovicích. Realizovala také zabezpečení historického fondu ve Zlaté koruně.

⁶⁸ MOCKOVČIAKOVÁ, A., MORÁVEK, Z., PROKŮPKOVÁ, D. Příspěvkové organizace 2010. 1. vydání. Praha : ASPI Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 3. ISBN: 978-80-7357-533-5.

V rámci krajské koncepce pomáhá JVK rovněž ostatním knihovnám. Ve statutárním městě České Budějovice doplňuje JVK městskou knihovnu (město nezřizuje žádnou knihovnu) a provozuje zde 4 pobočky nad rámec svých dvou sídelních budov. V ostatních obcích realizuje rozdělování grantových prostředků pro rozvoj regionálních funkcí, které jsou ve výši 11 mil. Kč ročně. V rámci možností Jihočeského kraje, při čerpání evropských peněz, je snaha co nejvíce prostředků zapojit ve prospěch všech obcí Jč kraje. V minulosti byl tímto způsobem úspěšně realizován proces internetizace všech knihoven v kraji.

Obce, podobně jako Jihočeský kraj, zřizují knihovny. Ze svého rozpočtu hradí veškeré provozní náklady: energie, vybavení knihovny, nákup knihovního fondu, materiálu, osobní náklady knihovníka atd. Ve většině obcí slouží knihovna i jako organizátor kulturních akcí a doplňuje tak celkovou nabídku kultury poskytovanou obcí. Prostřednictvím knihovny obce hradí i náklady spojené s pořádáním kulturní či vzdělávací akce pro veřejnost. Výše nákladů musí být úměrná k velikosti knihovny a k velikosti obce.

V následující tabulce je přehled příjmů a výdajů knihoven pouze za roky 2012 a 2013, protože údaje za rok 2014 nejsou v době zpracování této práce ještě k dispozici.

Tab. 2: Přehled vybraných příjmů a výdajů knihoven za roky 2012 – 2013⁶⁹

v tis. Kč

	Příjmy/Výdaje		JVK	POVĚŘENÉ KNIHOVNY	PROFI KNIHOVNY	NEPROFI KNIHOVNY	CELKEM
	PŘÍJMY	Tržby za vlastní výkony	2012	4 561	3 593	1 397	31
2013			2 091	3 658	1 438	31	7 218
Dotace od státu		2012	282	11 260	503	35	12 080
		2013	343	1 059	659	92	2 153
Příspěvky + dotace od kraje		2012	*40 724	**8 272	0	0	48 996
		2013	*41 090	**8 232	193	0	49 515
Příspěvky + dotace od obce		2012	38	39 789	41 649	5 115	86 591
		2013	79	49 895	42 209	6 881	99 064
Dary; sponzor. příspěvky		2012	0	38	27	0	65
		2013	0	72	29	0	101
Ostatní příspěvky	2012	3	696	32	5	736	
	2013	1 243	1 020	41	25	2 329	
PŘÍJMY CELKEM	2012	45 608	63 648	43 608	5 186	158 050	
	2013	44 846	63 936	44 569	7 029	160 380	
VÝDAJE	Osobní náklady	2012	29 166	39 804	27 886	2 658	99 514
		2013	29 433	40 499	27 989	3 588	101 509
	Spotřeba vč. nájmu	2012	7 277	11 838	6 854	902	26 871
		2013	4 904	12 257	7 956	1 581	26 698
	Náklady na pořízení knih. fondu	2012	3 392	9 519	6 230	1 862	21 003
		2013	3 200	9 015	6 460	1 941	20 616
	Ostatní výdaje	2012	5 698	1 713	1 302	98	8 811
		2013	3 950	1 707	1 124	120	6 901
	VÝDAJE CELKEM	2012	45 533	62 874	42 272	5 520	156 199
		2013	41 487	63 478	43 529	7 230	155 724

* v částce jsou zahrnuty i finanční prostředky na podporu regionálních funkcí knihoven

** celá tato částka je na podporu regionálních funkcí knihoven

Knihovny, které jsou financovány obcemi, jsou nejen knihovny, které mají slovo „knihovna“ přímo v názvu, ale také knihovny, které jsou součástí dalších kulturních institucí, např. městského kulturního střediska, infocentra apod. Tyto knihovny se již musí o svůj příspěvek od zřizovatele „dělit“ (přehled o počtu knihoven zřizovaných obcí je rozpracován v kapitole 4 Koncepce rozvoje knihoven a knihovní síť v Jč kraji).

⁶⁹ Vlastní zpracování podle Interních dokumentů Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích.

Shrnutí

Knihovny jsou financovány na základě rozpočtového určení daní z rozpočtů zřizovatelů, tj. jednotlivých veřejnoprávních korporací. Tímto způsobem je zajištěno základní financování veřejné služby poskytované územními samosprávnými celky. Nad rámec schválených rozpočtů mohou získat knihovny se statutem příspěvkové organizace fakultativní prostředky z grantových prostředků státu na základě zpracovaných projektů a podaných žádostí. Nejmenší prostředky jsou schopny knihovny získat ze sponzorství či darů. Tento zdroj není všeobecně v ČR rozšířen. Pro udržitelnost a zlepšení této veřejné služby by pomohlo vytvoření podpůrného financování ze státu prostřednictvím státního rozpočtu. V návrhu kulturní politiky ČR na další období je navrženo zlepšení financování kultury vytvořením zákona, který by zajistil jedno procento finančních prostředků ze státního rozpočtu do kultury ročně.

4 Koncepce rozvoje knihoven a knihovní síť v Jihočeském kraji

Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015 byla zpracována na základě strategie „Státní kulturní politiky na léta 2009-2014“. Jejím cílem je přesně určit a uvést do praxe podmínky pro celkové služby knihoven ve skutečném i digitálním světě. Aby knihovny mohly koncepci naplňovat, musí mít plnou podporu svého zřizovatele. Neboť ten je musí zajistit nejen prostorově, technicky, ale především finančně z veřejných zdrojů.⁷⁰

Jihočeská vědecká knihovna má zpracovanou „Koncepti činnosti na roky 2013 – 2022“, která vychází ze zřizovací listiny organizace, z Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015, dále Metodického pokynu MK ČR k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými anebo provozovanými obcemi a kraji na území ČR, ale i z rozpočtového výhledu Jihočeského kraje na roky 2011 – 2015 a příslušné legislativy (již zmiňovaný autorský zákon, zákony k povinným výtiskům, MRP a další).⁷¹ Její plnění je každoročně zveřejňováno ve zprávě o činnosti JVK za daný rok. Zpracovanou koncepci byla organizace povinna konzultovat se svým zřizovatelem, neboť k tomu, aby služby poskytované knihovnou svým uživatelům byly hodnotně naplňovány, je zapotřebí aktivního přístupu nejen zaměstnanců knihovny, ale i zřizovatele, který ji finančně podporuje.

4.1 Regionální funkce knihoven, její podstata a financování

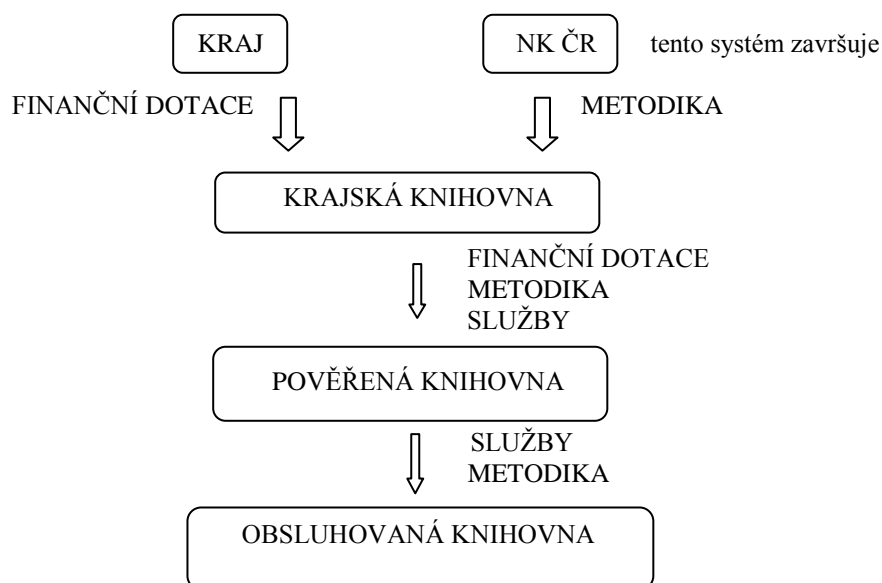
Poskytovat regionální služby knihovnám v kraji, ale i plnit a koordinovat výkon regionálních funkcí pověřených knihoven, je podle § 11 odst. 3 knihovního zákona úkolem krajské knihovny.⁷²

⁷⁰ Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015 včetně internetizace knihoven [online]. [cit. 2014-08-28]. Dostupný z WWW: <http://www.mkr.cz/assets/literatura-a-knihovny/Koncepce_rozvoje_knihoven_2011-2015.pdf>.

⁷¹ JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Koncepce rozvoje Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích do roku 2022* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-12-08]. Dostupné z WWW: <http://jvkcb.cz/files/dokumenty_knihovny/koncepce_rozvoje_JVKCB_do_roku_2022.pdf>.

⁷² ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Sbírka zákonů České republiky. 2001*, částka 98 s. 5685-5686. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2001&cz=257>>.

Graf 1: Systém podpory regionálních funkcí⁷³

V regionu Jč kraje jsou na základě smlouvy s JVK pověřené výkonem regionálních funkcí tyto knihovny - Český Krumlov, Dačice, Jindřichův Hradec, Milevsko, Písek, Prachatice, Strakonice, Tábor, Třeboň. Tyto pověřené knihovny, včetně JVK, dále obsluhují ve svých knihovnických obvodech 516 profesionálních a neprofesionálních knihoven.

V roce 2002 byl Usnesením vlády ČR č. 68 + P vyhlášen „Program podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven“. Vláda uložila ministru kultury zabezpečit v dalších letech jeho realizaci, seznámit s ním příslušné orgány státní správy, samosprávy a odborné organizace. V příloze usnesení byly definovány cíle Programu (např. zajistit dostupnost VKIS do všech míst ČR, vyrovnat rozdíly v jejich poskytování obyvatelům měst a malých obcí, odstranit rozdíly v úrovni poskytování VKIS mezi jednotlivými regiony a kraji, efektivně využívat veřejné finanční prostředky aj.), způsob rozdělování dotací, pravidla poskytování a podmínky použití dotace a standardy pro výkon regionálních funkcí knihoven (dále jen „RF“).⁷⁴

⁷³Vlastní zpracování. Zdroj:Služby knihoven knihovnám : krajské programy regionálních funkcí na podporu knihoven. 1. vydání. Praha : Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2014. s. 6. ISBN 978-80-7050-635-6.

⁷⁴ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Usnesení vlády ČR č. 68 + P Program podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven* [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupný z WWW: <http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/0A0D7E589786147BC12571B6006EBDC6>.

„Svým obsahem a zaměřením navázal na kooperační systémy veřejných knihoven, které byly do počátku 90. let minulého století provozovány tehdejšími okresními knihovnami a financovány okresními úřady.“⁷⁵

Program RF vychází z knihovního zákona č. 257/2001 Sb., na něj rovněž navazuje Metodický pokyn MK ČR k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území ČR. Jeho úkolem je přispět k jednotnému postupu při výkonu RF a vytvořit kvalitní podmínky pro poskytování podpůrných služeb základním knihovnám. Současně definuje pojmy jako: pověřená, obsluhovaná, neprofesionální a profesionální knihovna; cíle RF; kritéria výběru knihovny pověřené výkonem RF a zásady pro rozdělení finančních prostředků na výkon RF.⁷⁶

Regionální funkce jsou v podstatě služby, které krajská knihovna, spolu s pověřenými knihovnami, poskytuje základním knihovnám provozovaných obcí, především malým knihovnám. Zaměřeny jsou zejména na poradenskou a konzultační činnost pro základní knihovny, na vzdělávání jejich zaměstnanců, pořádání seminářů a porad. Dále na tvorbu, distribuci a oběh výměnných fondů, pomoc při jeho revizi a aktualizaci, podporu při zpracování statistiky o činnosti knihoven. RF jsou také zaměřeny na zajištění nákupu, zpracování a distribuce knihovních fondů, pořízených z prostředků obce, servis informačních a komunikačních technologií a další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich VKIS a informačních služeb.⁷⁷

V roce 2005 došlo ke změně zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní).⁷⁸ Touto změnou přestává RF financovat stát a plnění regionálních funkcí, jeho koordinace a financování, plně přešlo do kompetence krajů. Ty začínají rozhodovat o finančním přidělu, o způsobu i účelu jeho využití. Pro financování knihoven v regionu tak pro rok 2005 přechází ze státního rozpočtu

⁷⁵ RICHTER, V. Regionální funkce knihoven a jejich financování ze strany krajů. *Inflow: Místní kultura* [online]. 2008, vloženo 13. Února 2008 [cit. 2014-12-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.mistnikultura.cz/regionalni-funkce-knihoven-jejich-financovani-ze-strany-kraju>>doc.

⁷⁶ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky* [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupný z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm>.

⁷⁷ JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Program podpory zajištění regionálních funkcí knihoven* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-12-08]. Dostupné z WWW: <<http://jvkc.cz/index.php?lang=CZ&s=knihovny&pg=regionalnifunkce>>.

⁷⁸ ČESKO. Zákon č. 243 ze dne 29. června 2000, o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3513. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=2000&r=243>>.

do rozpočtu Jihočeského kraje 11 800 000 Kč. V následujících letech byly RF Jihočeským krajem financovány každoročně ve výši 13 000 000 Kč, a to až do roku 2009. V roce 2010 došlo k razantnímu snížení veškerého financování v oblasti kultury, což mělo negativní dopad i na financování knihoven. Od roku 2011 se příspěvek na RF ustálil na výši 11 000 000 Kč. Tato částka je stanovena i pro rok 2015.

Plnění regionálních funkcí a jeho koordinaci zajišťuje tedy kraj ze svého rozpočtu tak, jak to vyplývá z knihovního zákonu č. 257/2001 Sb. Výše přidělených prostředků je závislá na šíři služeb, které pověřené knihovny vykonávají, na počtu knihoven a obyvatel v regionu. Finanční prostředky umožňují např. nákup a doplňování výměnných fondů knihoven poskytujících RF, jejich půjčování do obsluhovaných knihoven, metodickou pomoc knihovnám, vzdělávání knihovníků v kraji, pomoc při aktualizacích a revizích fondů knihoven. Dále on-line přístup do všech knihoven, umožňující vyrovnávání rozdílů mezi službami menších a větších knihoven, pořádání zajímavých akcí (jako jsou např. výtvarné dílny, literární večery pro dospělé, besedy se zajímavými lidmi, veřejná čtení v ulicích měst a další), a také i pravidelné kulturní akce, např. pohádkové nocování „Noc s Andersenem“, „Pasování čtenářů“ a další akce, které jsou uskutečňované i v malých obecních knihovnách. Aby se ale všechny tyto aktivity mohly uskutečnit, je zapotřebí nejen finančních prostředků, ale i ochoty, obětavosti a kreativity zaměstnanců knihoven, metodiček pověřených knihoven a především jejich zřizovatelů.

Plnění RF a jeho koordinaci zajišťuje Jihočeský kraj z peněžních prostředků svého rozpočtu. JVK poskytuje regionální funkce všem knihovnám na krajské úrovni a na okresní úrovni knihovnám českobudějovického regionu. Plní a koordinuje plnění RF vybraných základních knihoven v kraji a v souladu s knihovním zákonem přenáší regionální funkci na základní knihovny písemnou smlouvou.⁷⁹ V místě svého sídla plní zároveň i funkci základní knihovny, na kterou získává finanční prostředky i z rozpočtu města.

Mezi služby poskytované na krajské úrovni patří poradenské a konzultační služby pověřeným knihovnám kraje, základním knihovnám, jejich zřizovatelům; koncepce rozvoje; vzdělávání knihovníků kraje, semináře, porady ředitelů a metodiček

⁷⁹ ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001, o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 98 s. 5686-5687. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2001&cz=257>>.

pověřených knihoven; tvorba databází regionálních informací v regionálním oddělení a další. Služby poskytované na regionální úrovni spočívají zejména v poradenské a konzultační službě knihovnám regionu a jejich zřizovatelům; v pořádání seminářů a porad knihovníků regionu; v nákupu, odborném zpracování a zpřístupnění výměnného knihovního fondu, výměnných souborů a jejich cirkulace a distribuce až do nejmenších knihoven v regionu; v pomoci při revizi a aktualizaci knihovních fondů v knihovnách regionu.⁸⁰

Služby v rozsahu regionální úrovně poskytují rovněž knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí.

Tab. 3: Přehled výkonů regionálních funkcí za roky 2002, 2005 a 2014⁸¹

	rok 2002	rok 2005	rok 2014
Počet metodických návštěv	1 385	1 553	1 518
Počet konzultací	1 467	3 493	3 007
Počet porad	42	36	37
Počet vzdělávacích akcí	67	68	78
Počet účastníků na nich	547	718	794
Počet souborů	879	1 344	1 760
Počet svazků v nich	56 730	86 915	151 039
Počet knihoven, ve kterých proběhla aktualizace či revize fondu	49	120	113

Autorka vybrala tyto konkrétní roky z těchto důvodů: v roce 2002 RF vznikly, v roce 2005 došlo k jejich změně financování (ze státu na kraje) a rok 2014 je poslední stav. Čísla uvedená v tabulce jsou součtem výkonů JVK a pověřených knihoven, které se na RF podílejí.

Aby regionální funkce mohly správně fungovat, musí být vytvořena tzv. **knihovní síť**. Hlavní prioritou zřízení knihovní sítě byla orientace na koordinované poskytování služeb na všech úrovních (ať se již jedná o poskytování služeb místní, regionální či celostátní knihovny), a tyto služby účelně směřovat široké veřejnosti. Tzn.,

⁸⁰ Interní dokumenty Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích.

⁸¹ Vlastní zpracování. Zdroj: Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích. *Hodnocení výkonu RF v Jihočeském kraji* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://jvkcb.cz/index.php?lang=CZ&s=knihovny&pg=regionalnifunkce>>.

že malé knihovny obcí i měst by samostatně nemohly poskytovat aktuální informace a služby na takové úrovni, kdyby knihovny nebyly náležitě propojeny.⁸² Česká síť veřejných knihoven a její tradice sahá až do první republiky. Dnes síť knihoven v ČR patří mezi nejhustší na světě.⁸³ V Jč kraji, přes různé transformace, změny zřizovatelů i způsoby financování, síť veřejných knihoven stále fungovala, i když ne vždy byla finančně zcela podpořena. Dnes je do sítě knihoven v Jč kraji zapojeno celkem 526 knihoven:

- JVK - krajská knihovna zřizovaná Jihočeským krajem jako jeho příspěvková organizace;
- knihovny pověřené (základní) výkonem regionálních funkcí na základě smlouvy s JVK (počet 9). Jsou zřizované městy jako jejich příspěvkové organizace;
- knihovny s profesionálním knihovníkem (počet 75 profí knihoven, kde úvazek knihovníka je větší než 15 hodin týdně). Jsou zřizované městy a obcemi, ale mají různou formu:
 - jako příspěvkové organizace obce (počet 2),
 - jsou součástí jiné příspěvkové organizace (počet 11), mezi ně patří např. kulturní a informační centrum, městské centrum kultury a vzdělávání, městské kulturní středisko, infocentrum a knihovna, centrum kultury a vzdělávání, Volyňská kultura, kulturní dům, městské středisko kultury a sportu
 - jako organizační složky měst a obcí (počet 62).
- knihovny s neprofesionálním knihovníkem (počet 441 neprofí knihovny, kde úvazek knihovníka je kratší než 15 hodin týdně). Jsou zřizované především obcemi, ale i malými městy nebo městysi, jako jejich organizační složky.

Některé knihovny v regionu mají své pobočky, které jsou jejich součástí a které spravují.

⁸² MATUŠÍK, Z. *Strategie pro Evropské knihovny*. Praha : Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2006. Aktuality SKIP svazek 22. s. 21. ISBN 80-85851-16-4.

⁸³ ČERNÝ, J. Návrh konceptu optimalizace české sítě knihoven podle Finska. *Knihovna* [online]. 2010, roč. 21, č. 2, s. 73-81 [cit. 2014-12-02]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovna102/10273.htm>>. ISSN 1801-3252.

4.2 Postavení a činnosti Jihočeské vědecké knihovny

Jihočeská vědecká knihovna zcela naplňuje tzv. Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách, kdy pro duchovní rozvoj člověka je důležité obohacovat a rozvíjet jeho tvořivost i život a veřejná knihovna k tomu bezesporu přispívá. Knihovna je zkrátka místem, kde se setkávají myšlenky a lidé, kdy knihovna inspiruje, překvapuje, posiluje.⁸⁴ JVK je moderní vzdělávací a paměťová instituce, která má bohatou historii. Její počátek je datován od roku 1885, kdy byla založena první veřejná česká knihovna v Českých Budějovicích. V roce 1945 byla v Českých Budějovicích ustavena druhá veřejná knihovna – Jihočeská vědecká knihovna. V roce 1954 udělilo Ministerstvo školství vědecké knihovně (v té době pod názvem Státní studijní knihovna), specializaci na pedagogiku, lesnictví, dřevařství a další. V roce 1958 byly obě knihovny sloučeny a začaly fungovat pod názvem Krajská knihovna. Ještě dalších 40 let se názvy, zřizovatelé a funkce knihovny měnily (byla známá např. i pod názvem Státní vědecká knihovna, kdy zřizovatelem bylo MK ČR).⁸⁵

V roce 2001 JVK přešla pod Jihočeský kraj a stala se tak nejvýznamnější informační a paměťovou institucí v Jč kraji poskytující knihovnické a informační služby v regionu, střediskem knihovnických, metodických a vzdělávacích služeb pro knihovny v Jč kraji a garantem projektů v oblasti knihovnictví. V současné době opět knihovna plní funkci nejen krajské instituce, ale zároveň i městské knihovny. Jako první z veřejných knihoven ČR umožnila ve spolupráci s portálem E-reading čtenářům půjčování elektronických knih. Byla za to oceněna Cenou MK ČR Knihovna roku 2014 v kategorii Významný počin v poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb.

Hlavní činností JVK je shromažďovat, zpracovávat a zpřístupňovat veřejnosti informace a informační zdroje v co největší míře. Zpřístupňování má několik podob:

- výpůjční služby knihovních dokumentů z fondů knihovny nebo pomocí meziknihovní výpůjční služby z fondů jiných knihoven;
- poskytování bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší z informačních zdrojů, které má knihovna k dispozici;

⁸⁴ *Služby veřejných knihoven : směrnice IFLA*. 2., zcela přeprac. vyd. Praha : Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012. s. 119. ISBN 978-80-7050-612-7.

⁸⁵ JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Historie knihovny* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-11-28]. Dostupné z WWW: <<http://jvkcb.cz/index.php?lang=CZ&s=ctenari&pg=historie>>.

- zajištění přístupu k informacím zveřejněných např. na internetu;
- digitalizace historických dokumentů z fondů knihovny, které nejsou určeny k absenčnímu půjčování;
- zpracování a zveřejnění informačních zdrojů knihovny k dispozici návštěvníkům v knihovně i mimo ni;
- zajištění přístupu k elektronickým informačním zdrojům.

K zajištění těchto služeb knihovna potřebuje zejména kvalitní akvizici a zpracování knihovních fondů; rychlou, spolehlivou a bezpečnou informační síť; automatizované zpracování dat s využitím moderních informačních technologií; evidenci a registraci uživatelů při dodržování zákona na ochranu osobních údajů a spolupráci s krajskou digitalizační linkou.⁸⁶

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích spolupracuje také s NK ČR při zpracování národní bibliografie a při zpracování souborného katalogu. Dále zpracovává a zpřístupňuje regionální informační databáze a zabezpečuje koordinaci krajského bibliografického systému. Je krajským centrem meziknihovních služeb a spolupracuje s knihovnami v kraji při zavádění nových technologií v oblasti zajištění VKIS.

Pro zachování kulturního dědictví národa vzniká v JVK přibližně od roku 1990 elektronická publikace *Kohoutí kříž: šumavské ozvěny*. Její autoři Jan Mareš a Ivo Kareš zde soustředí informace o šumavské německé literatuře s příhraničním přesahem od minulosti do současnosti. Kniha dnes zahrnuje informace o více než 1 500 autorech s ukázkami jejich děl a obrazovými přílohami vztahujícími se k autorům i jejich dílům. Elektronická kniha je přístupná na www stránkách a je průběžně doplňována a aktualizována. V roce 2003 byla oceněna Cenou Knihovna roku MK ČR, diplomem v kategorii Významný počin v oblasti poskytování veřejných a informačních služeb. Za 7 let, kdy se návštěvnost eviduje, ji navštívilo více než 633 000 návštěvníků. *Kohoutí kříž* slouží jako významný zdroj informací týkající se regionální literatury a méně známých autorů se vztahem k Šumavě.⁸⁷

⁸⁶ Interní dokumenty Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích.

⁸⁷ JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Kohoutí kříž* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-12-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.khoutikriz.org/>>.

JVK je veřejně přístupným kulturním a vzdělávacím centrem a místem setkávání návštěvníků. V rámci této role knihovna pořádá, tak jako ostatní knihovny, různé kulturní a vzdělávací akce pro širokou veřejnost z různých oborů, např. alternativního lékařství, zdravého životního stylu, cestování, dále výstavy, koncerty, autorská čtení apod. Loňského roku uspořádala ve spolupráci s Národní protidrogovou centrálou akci „Správným směrem“ na téma boje proti drogám. Národní protidrogová centrála zajistila přednášky a JVK jí poskytla prostory pro výstavu plakátů s protidrogovou tematikou a na uspořádání vernisáže, sedmi přednášek a vyhlášení výsledků výtvarné soutěže.

JVK také může nabídnout informace o možnostech ubytování, stravování, kulturních a sportovních akcích, kulturních památkách v místě, databáze firem města, místa a okolí, přehled informací o studiu na středních a vysokých školách, informace o činnosti státní správy a samosprávy - přehled jednotlivých odborů a referátů atd.

4.3 Projekty na podporu knihoven v Jihočeském kraji

Projekt internetizace knihoven Jihočeského kraje. Tento projekt navázal na celostátní projekt, který umožnil připojení většiny veřejných knihoven k internetu. Projekt se týkal veřejných knihoven Jč kraje, kdy Jihočeský kraj – Krajský úřad, pořídil pro 221 obcí do 255 knihoven celkem 259 počítačů. Cena dosáhla výše cca 13 000 000 Kč. Díky těmto projektům je 98 % knihoven v Jč kraji připojeno k internetu.

Granty města České Budějovice - JVK využila tři roky po sobě grant Města České Budějovice. Z tohoto grantu jsou hrazeny náklady na antidiskotéky Jiřího Černého konané v JVK 8x do roka - 4x pro veřejnost a 4x pro školy. Byl využit Dotační program Města České Budějovice na podporu kultury v roce 2012 - 2014. Název opatření: Kulturní projekty, název projektu: Klubový pořad "Antidiskotéka" Jiřího Černého. Poskytnutá dotace na výše uvedený projekt za rok 2012 – 2014 činila 93 400 Kč.⁸⁸

Ministerstvo pro místní rozvoj vyhláší pravidelně dotační program **Podpora obnovy a rozvoje venkova**, kde se knihovny zapojují do dotačních titulů Podpora zapojení dětí a mládeže do komunitního života v obci a Podpora spolupráce obcí na obnově a rozvoji venkova. Z Programu obnovy venkova Jč kraje využily knihovny dotační tituly:

⁸⁸ Interní dokumenty Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích.

- Obnova, údržba a výstavba venkovské zástavby a občanské vybavenosti
- Podpora služeb na venkově
- Vybudování informačního centra pro občany a návštěvníky obce.

Městská knihovna Prachatice, která má uzavřenou spolupráci s Kreisbibliothek Freyung, několikrát využila dotační tituly Regionální rozvojové agentury Šumava, především na akce s přeshraniční spoluprací.

Dále byly využity např. dotační programy Jč kraje na podporu kultury (Živá kultura), na podporu práce s dětmi a mládeží, projekty Duhová energie a další.

Shrnutí

Rozšiřovat a zkvalitňovat své služby chce každá knihovna. Bez zapojení do tzv. knihovní sítě by jednotlivé knihovny nemohly poskytovat služby v takové šíři a kvalitě, jako poskytují ve spolupráci s ostatními knihovnami. Pro poskytování kvalitnějších služeb je ale zapotřebí i dostatek finančních prostředků. Plnění regionálních funkcí v Jč kraji je finančně zajišťováno z rozpočtu kraje právě podle rozsahu služeb, které pověřené knihovny vykonávají. Jestliže ale kraj přispívá od r. 2011 stejnou částkou ve výši 11 mil. korun, tak při každoroční inflaci se příspěvky v podstatě rok od roku snižují. Proto by bylo vhodné zvýšit tyto příspěvky alespoň o průměrnou roční míru inflace.

5 Výzkum spokojenosti s poskytováním regionálních služeb v knihovnách

Jedním z cílů bakalářské práce bylo vyhodnocení shromážděných dat z kvantitativního dotazníkového šetření (viz. kapitola 1 Cíle a metodika) zaměřené na spokojenost s poskytováním regionálních služeb v knihovnách. V rámci kvantitativní metody⁸⁹ byli osloveni zřizovatelé knihoven, profesionální (dále jen „PROFI“) a neprofesionální (dále jen „NEPROFI“) knihovny. Každá skupina dotazovaných měla svůj dotazník s názvem „Jak jste spokojeni s výkonem regionálních funkcí pro svou knihovnu?“ Z 516 dotazníků určených pro zřizovatele knihoven se vrátilo řádně vyplněných a včas 179 odpovědí (návratnost 35%). Ze 75 PROFÍ a 441 NEPROFÍ se vrátilo 73 dotazníků (návratnost 97%), resp. 206 dotazníků (návratnost 47%). Někteří respondenti neodpověděli na všechny otázky položené v dotazníku. Dotazovaní měli na vyplnění dotazníku celé září, lze se tedy domnívat, že většina dotázaných měla možnost se výzkumu zúčastnit. Text použitého dotazníku je uveden v příloze.

Na otázky určené zřizovatelům nejvíce reagovali starostové z obcí do 500 obyvatel (60 %) a od 501 do 1 000 obyvatel (21 %). Vyplývá to i z rozložení obyvatel v obcích Jč kraje, kdy více než 2/3 obcí je právě s počtem obyvatel do 500, nad 10 000 je v kraji pouze 7 měst. O vyplnění dotazníku z obcí nad 5 000 obyvatel neprojevil zájem nikdo ze zřizovatelů.

Nejvíce vyplněných dotazníků přišlo z knihoven, které pracují v obcích do 500 obyvatel (73 %). Nejméně dotazníků (4%) přišlo z knihoven, které jsou v obcích s počtem obyvatel nad 10 000. Jak je výše uvedeno, více než dvě třetiny obcí patří do kategorie „obec s počtem obyvatel do 500“. Pouze 12 měst v kraji je nad 5 000 obyvatel, a 7 měst nad 10 000 obyvatel. Počty knihoven a zodpovězených dotazníků tomu také odpovídají. Na dotazníky odpověděly 3 knihovny z velkých měst a pouze 6 knihoven z měst nad 5 000 obyvatel. Podobně je to s odpověďmi na dotazníky pro zřizovatele. Nejvíce odpovědí přišlo právě z malých obcí, které mají odpovídajícím způsobem nižší rozpočty. Z toho vyplývá, že i knihovny jsou napojeny na nízký rozpočet a pracují zde knihovníci převážně na dohodu a často tuto práci vnímají jako dobrovolnou práci pro obec a občany v ní. Zřizovatelé, zřizující zmíněný typ malých knihoven s knihovníky, kteří mají své povolání a knihovna je pro ně vedlejší činnost, si

⁸⁹ MURDZA, K. *Sociologický výzkum*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2010. s. 39. ISBN 978-80-86708-91-1.

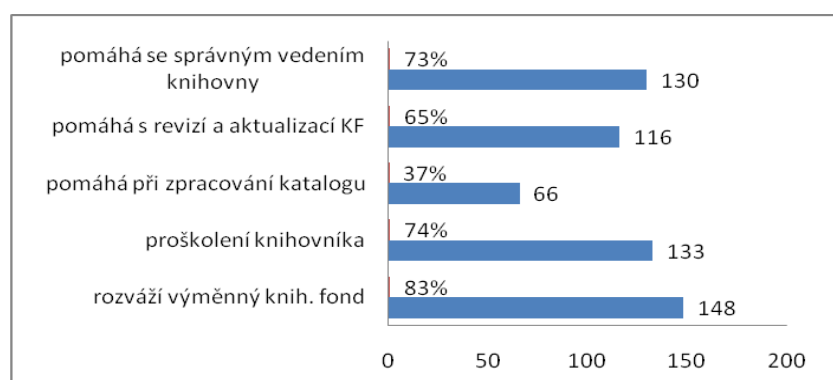
uvědomují, že poskytování regionálních služeb je pro ně velmi důležité a umožňuje jim poskytnout kvalitnější veřejnou službu. Pro nezkušené knihovníky je pomoc jistě nepostradatelná. Knihovny, pověřené výkonem RF, nabízí všem knihovnám kraji veškerou knihovnickou pomoc a podporu. Z dotazníků, v nichž byli knihovníci také dotázáni na jednotlivé typy služeb vyplývá, které služby jsou pro ně a jejich zřizovatele nejdůležitější a nejvyužívanější, a které využívají méně, a to především z časových důvodů. Knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí musí nabízet pomoc všem knihovnám v kraji stejně, a je pouze na knihovnicích a zřizovatelích, jestli pomoc využijí.

5.1 Výsledky a vyhodnocení dotazníků

Otázky pro zřizovatele:

Otázka: V čem spočívá pomoc metodičky pověřené knihovny (PK)?

Graf 2: Pomoc metodičky PK⁹⁰

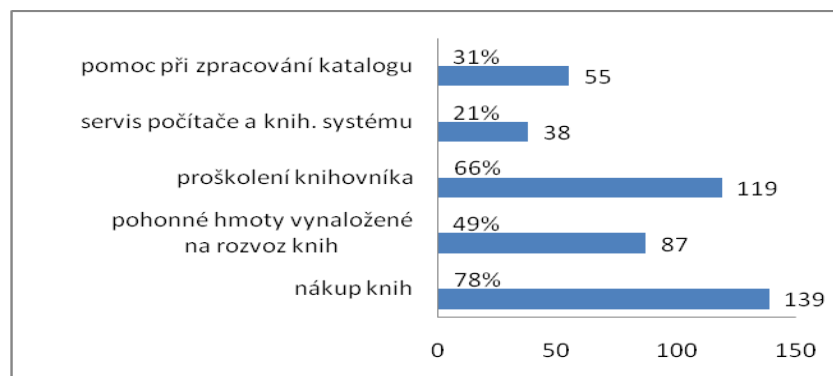

Zřizovatelé pozitivně hodnotí pomoc metodiček PK. Nejvíce oceňují pomoc s rozvozem výměnného knihovního fondu (83 %), proškolením knihovníka (74 %) a s pomocí se správným vedením knihovny (73 %). Zřizovatelé se domnívají, že nejméně je pro ně metodička prospěšná při zpracování katalogu (37 %).

⁹⁰ Vlastní výzkum

Otázka: Za jaké níže uvedené položky vám metodická pomoc šetří finanční prostředky?

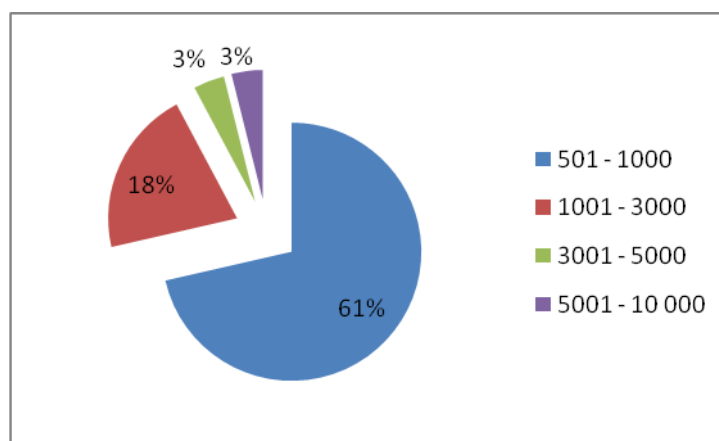
Graf 3: Ušetřené finanční prostředky za...⁹¹

Zřizovatelé si uvědomují, že díky regionálním funkcím lze ušetřit finanční prostředky vynakládané na knihovny. Uvádějí, že nejvíce šetří za nákup knih (78 %), dále za proškolení knihovníka (66 %) a za pohonné hmoty vynaložené na rozvoz knih (49 %). Pouze 21 % respondentů si myslí, že šetří za servis počítačů a knihovního systému.

Otázka: Vyčíslete, kolik to činí měsíčně v Kč?

Graf 4: Ušetřené finance za metodickou pomoc⁹²

61 % respondentů uvedlo, že měsíční úspora se nejvíce pohybuje v rozpětí mezi 501-1 000 Kč. 6 % respondentů uvedlo finanční úsporu, která pravděpodobně neodpovídá měsíčním výdajům na knihovny. Vzhledem k tomu, že dostávají informaci

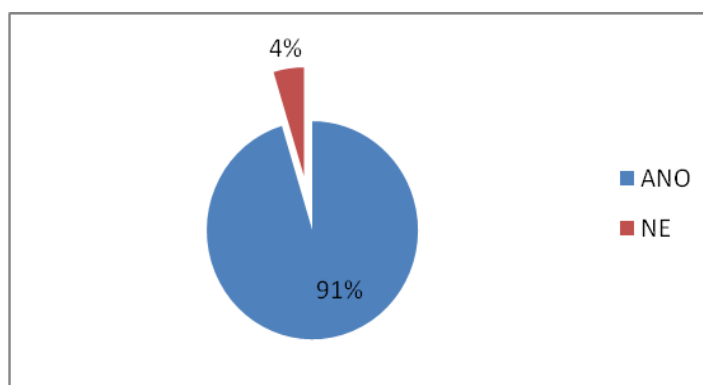
⁹¹ Vlastní výzkum

⁹² Vlastní výzkum

o hodnotě knih zapůjčených z výměnných fondů, mohou tuto částku a ušetřené finance spojovat.

Otázka: Využívá vaše knihovna možnosti výměnných souborů (soubor knih, které půjčuje PK)?

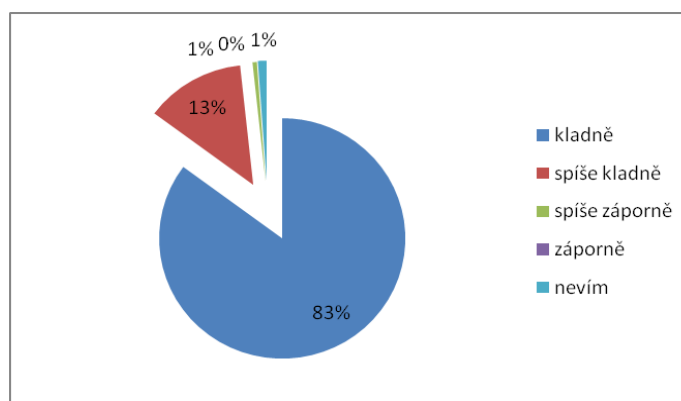
Graf 5: Možnost využití výměnných souborů⁹³

Celých 91 % respondentů využívá možnosti výměnných souborů, což svědčí o významnosti regionálních funkcí, pouze 4 % respondentů tuto službu nevyužívá. Zbývajících 5 % na otázku neodpovědělo.

Otázka: Jak hodnotíte poskytování regionálních služeb pro vámi zřizovanou knihovnu?

Graf 6: Hodnocení poskytování regionálních služeb⁹⁴

Je potěšitelné, že plných 96 % hodnotilo poskytování regionálních služeb kladně, resp. spíše kladně. Dvě obce si nebyly jisté s hodnocením, tak volily variantu „nevím“. Žádné hodnocení nebylo vyloženě záporné, jedna obec ale hodnotila „spíše

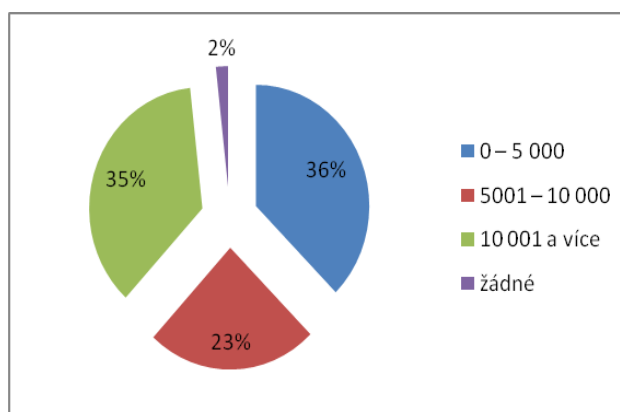
⁹³ Vlastní výzkum

⁹⁴ Vlastní výzkum

záporně“. Z výsledku vyplývá, že poskytované služby pro knihovny jsou na velmi dobré úrovni. 2 % respondentů na otázku neodpovědělo.

Otázka: Kolik finančních prostředků ročně (v Kč) poskytuje zřizovatel na provoz knihovny?

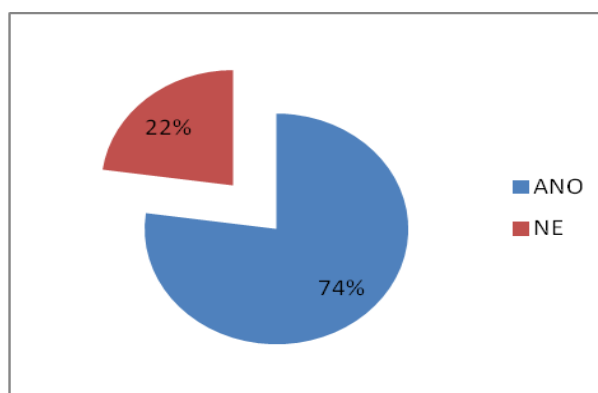
Graf 7: Roční finanční podpora knihovny zřizovatelem v Kč⁹⁵

Z grafu vyplývá, že zřizovatelé své knihovny finančně podporují, čímž projevují zájem o její udržení ve své obci. 36 % respondentů přispívá roční částkou do výše 5 000 Kč a 35 % nad 10 000 Kč. Pouze 2 % respondentů svou knihovnu vůbec nefinancuje nebo si to spíše neuvědomuje, vzhledem k tomu, že hradí provoz místnosti a spotřebu energií. Zbývajících 4 % respondentů na otázku neodpovědělo.

Otázka: Je na webových stránkách obce odkaz na knihovnu nebo informace o ní?

Graf 8: Informace o knihovně na webových stránkách obce⁹⁶

⁹⁵ Vlastní výzkum

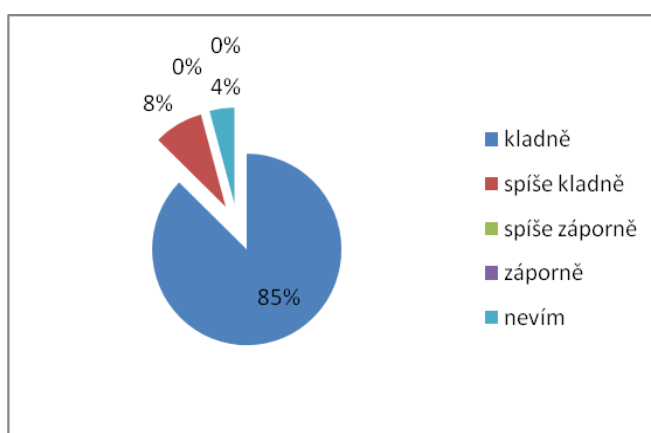
⁹⁶ Vlastní výzkum

Plných 74 % zřizovatelů na svých www stránkách o knihovně informují. I když se převážně jedná o malé obce, kde o její existenci občané stejně vědí, bude při metodické návštěvě doporučeno, aby svoji knihovnu zviditelnili, neboť skoro ¼ záporných odpovědí je poměrně vysoké číslo. 4 % respondentů na otázku neodpovědělo.

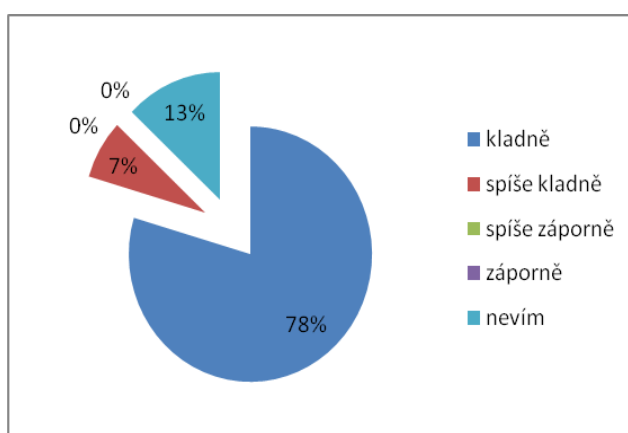
Otázky pro profesionální a neprofesionální knihovny.

Otázka: Jak hodnotíte úroveň a kvalitu metodických návštěv?

Graf 9: Hodnocení úrovně a kvality MN - PROFI⁹⁷

Graf 10: Hodnocení úrovně a kvality MN - NEPROFI⁹⁸

Pověřené knihovny poskytují metodickou pomoc především formou metodických návštěv. V každé knihovně proběhne minimálně jedna návštěva v době, kdy je do knihovny přivážen základní soubor knih na regionální funkce. Z uvedených grafů vyplývá, že obě skupiny knihoven tuto pomoc hodnotí pozitivně. Pouze 4 %

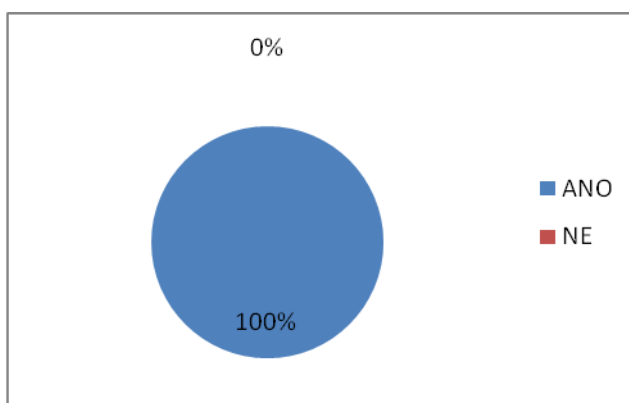
⁹⁷ Vlastní výzkum

⁹⁸ Vlastní výzkum

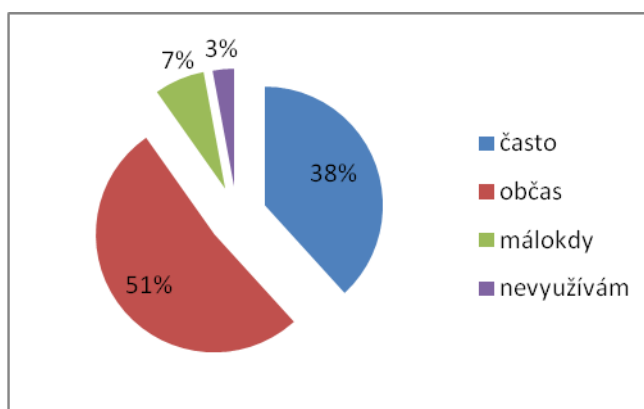
PROFI a 13 % NEPROFI respondentů se nedokázalo vyjádřit a uvedlo, že neví. Na otázku neodpovědělo u PROFÍ 3 % a u NEPROFI 2 % respondentů.

Otázka: Využíváte možnost konzultovat knihovnické problémy s pověřenou knihovnou?

Graf 11: Využití konzultace s PK - PROFÍ⁹⁹

Graf 12: Využití konzultace s PK - NEPROFI¹⁰⁰

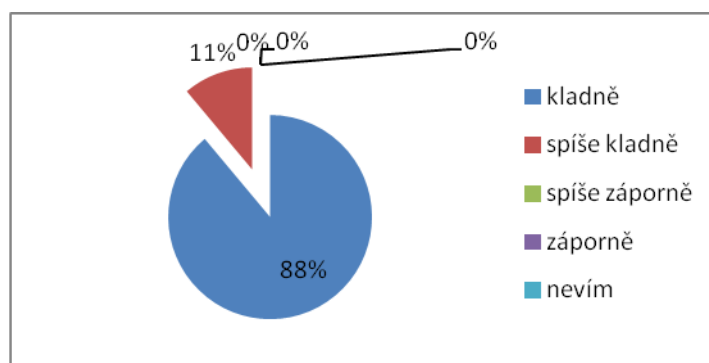
PROFI jednoznačně konzultují v rámci své činnosti knihovnické problémy. Plně jim vyhovují a jsou s nimi naprosto spokojeni. Možnost využít konzultace u NEPROFI knihoven by mohla být zdaleka vyšší než 89 %, neboť tuto činnost vykonávají knihovníci bez větších zkušeností a hlubších znalostí většinou jako vedlejší činnost, a je velká škoda, že 3 % nevyužívá tuto možnost vůbec. Zbývajících 1 % respondentů u NEPROFI na otázku neodpovědělo.

⁹⁹ Vlastní výzkum

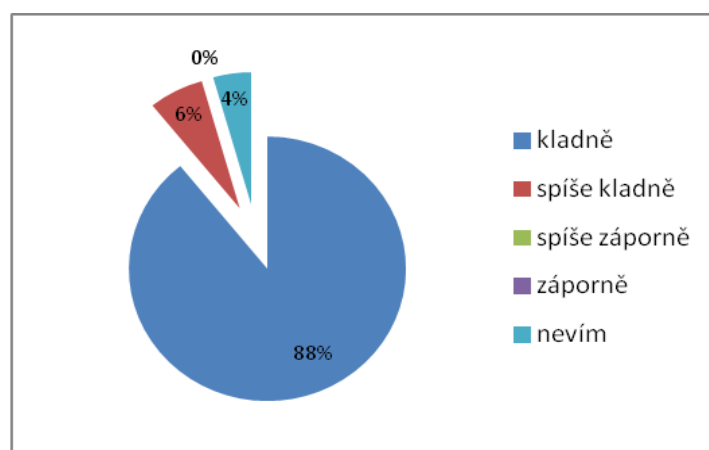
¹⁰⁰ Vlastní výzkum

Otázka: *Jak hodnotíte přínos těchto konzultací?*

Graf 13: Přínos konzultace s PK - PROFI¹⁰¹

Graf 14: Přínos konzultace s PK - NEPROFI¹⁰²

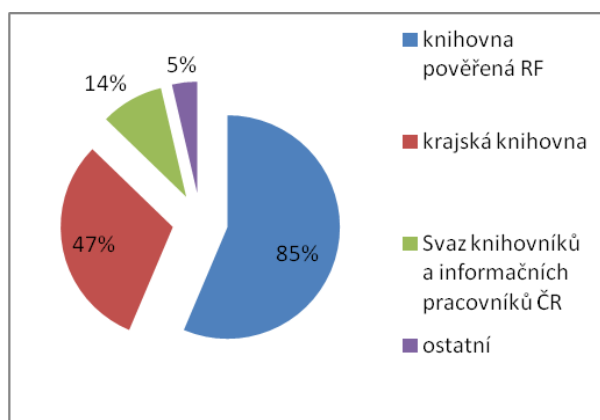
Z grafů vyplývá, že konzultace jsou přínosem pro RPOFI (99 %) i NEPROFI (94 %) knihovny, jsou jimi přijímány kladně. Pouze 4 % NEPROFI nedokázalo na otázku odpovědět. Na otázku neodpovědělo 1 % u PROFI a 2 % u NEPROFI respondentů.

¹⁰¹ Vlastní výzkum

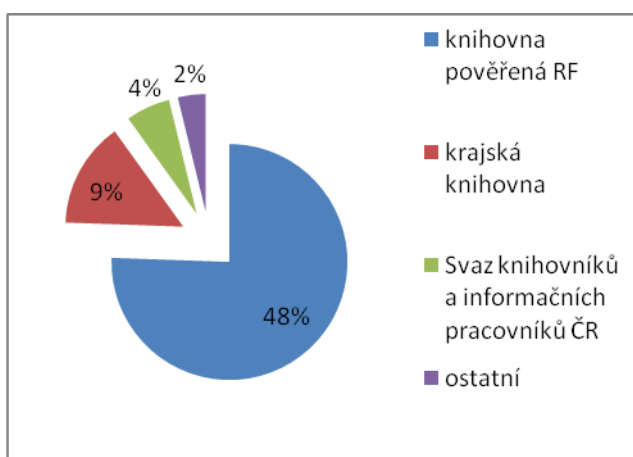
¹⁰² Vlastní výzkum

Otázka: *Kdo je nejčastějším pořadatelem vzdělávacích akcí, kterých se účastníte?*

Graf 15: Pořadatelé vzdělávacích akcí - PROFI¹⁰³

Graf 16: Pořadatelé vzdělávacích akcí - NEPROFI¹⁰⁴

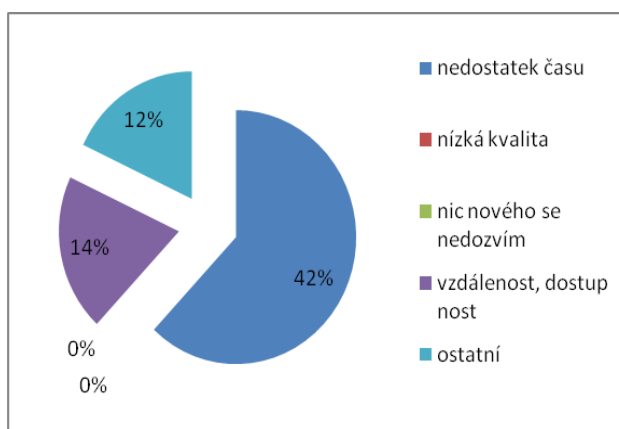
Odpověď na otázku bylo možno vybrat z více možností. Nejvíce se knihovníci zúčastnili vzdělávacích akcí, které pro ně nejčastěji pořádala pověřená knihovna (85 % PROFI; 48 % NEPROFI) nebo krajská knihovna (47 % PROFI; 9 % NEPROFI). Pro knihovníky tyto akce jsou navíc pořádány zdarma, tedy i zde šetří knihovny značnou část financí.

¹⁰³ Vlastní výzkum

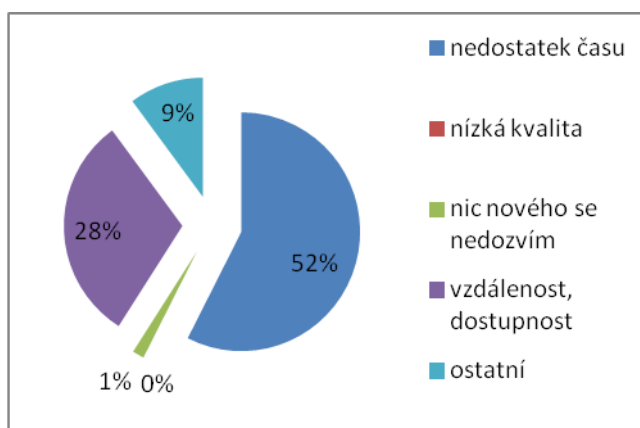
¹⁰⁴ Vlastní výzkum

Otázka: *Pokud se vzdělávacích akcí neúčastníte, uveďte hlavní důvod.*

Graf 17: Důvod neúčasti na vzdělávacích akcí - PROFI¹⁰⁵

Graf 18: Důvod neúčasti na vzdělávacích akcí - NEPROFI¹⁰⁶

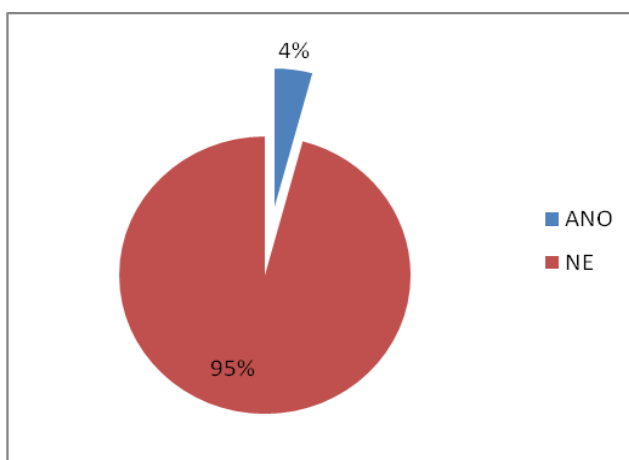
Z grafů je patrné, že neúčast na vzdělávacích akcí není způsobena nízkou kvalitou pořadatelů (0 %), ale v zásadě jen nedostatkem času (42 % PROFI; 52 % NEPROFI). Svědčí to o vysoké úrovni poskytovaných služeb pro knihovníky. 32 % respondentů PROFI a 10 % respondentů NEPROFI na otázku neodpovědělo.

¹⁰⁵ Vlastní výzkum

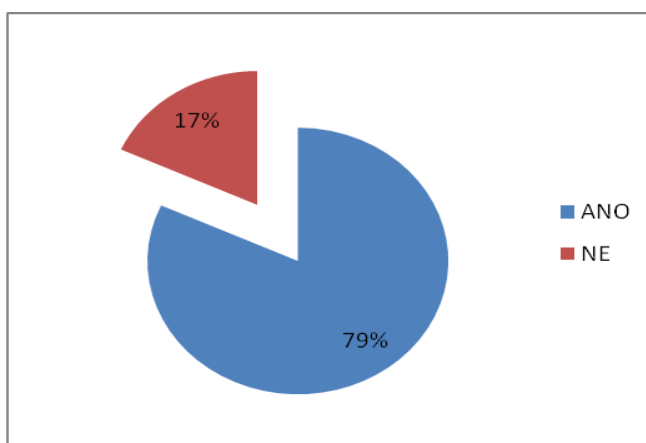
¹⁰⁶ Vlastní výzkum

Otázka: *Pomáhá vám při tvorbě statistiky PK?*

Graf 19: Pomoc PK při zpracování statistiky - PROFI¹⁰⁷

Graf 20: Pomoc PK při zpracování statistiky - NEPROFI¹⁰⁸

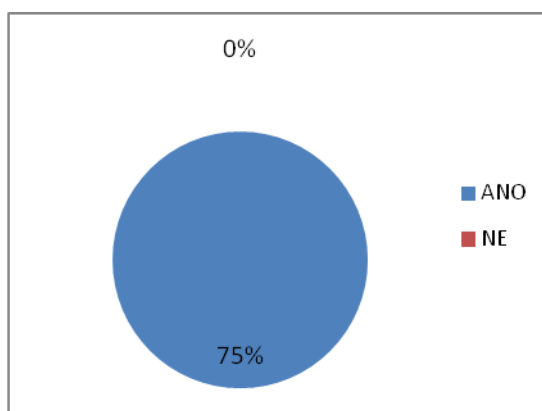
Pomoc při tvorbě statistiky PROFI potřebují pouze ve 4 %, samy ji provádí v 95 %. Kdežto NEPROFI potřebují pomoc PK v celých 79 %. Jen 17 % je schopno si ji zpracovat samo. 1 % respondentů PROFI a 4 % NEPROFI na otázku neodpovědělo.

¹⁰⁷ Vlastní výzkum

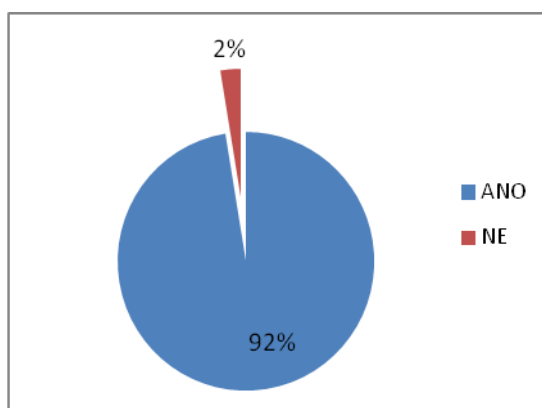
¹⁰⁸ Vlastní výzkum

Otázka: Jste spokojeni s počtem výměnných souborů za rok?

Graf 21: Spokojenost s počtem výměnných souborů za rok - PROFÍ¹⁰⁹

Graf 22: Spokojenost s počtem výměnných souborů za rok - NEPROFÍ¹¹⁰

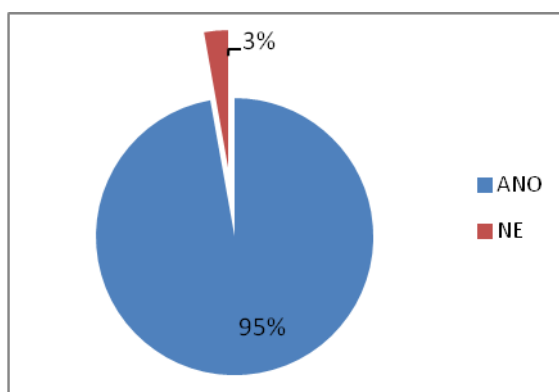
Knihovny jsou maximálně spokojeny s počtem výměnných souborů, které jim PK půjčují. Obsah výměnných souborů si knihovníci vybírají sami, přizpůsobují ho podle přání čtenářů. K dispozici je velmi dobrý fond, je pestrý, vhodně doplňuje vlastní fondy knihoven. Zájem čtenářů o knihy je značný. Na otázku neodpovědělo u PROFÍ 25 % a u NEPROFÍ 6 % respondentů.

¹⁰⁹ Vlastní výzkum

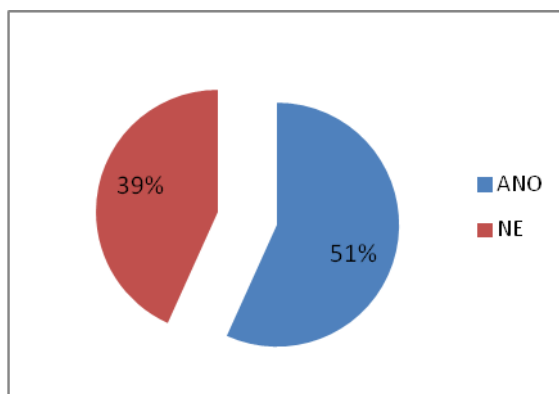
¹¹⁰ Vlastní výzkum

Otázka: *Využíváte i meziknihovní výpůjční službu?*

Graf 23: Využití MVS - PROFI¹¹¹

Graf 24: Využití MVS - NEPROFI¹¹²

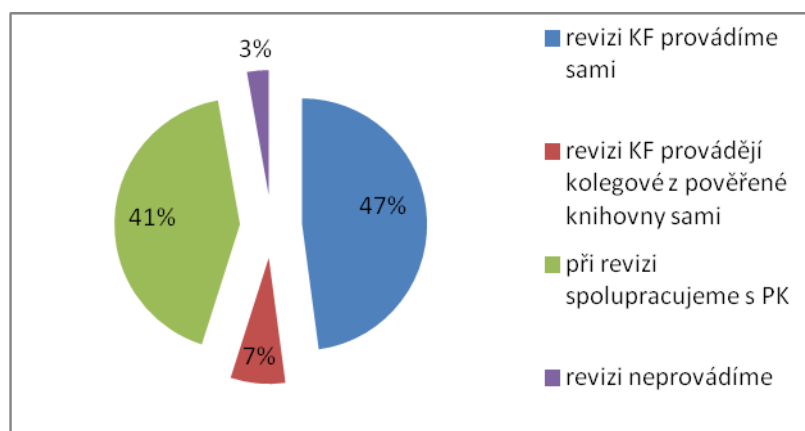
MVS umožňuje nad rámec knih vázaných RF získat pro čtenáře jakýkoli titul v rámci celé ČR a vyhovět tak potřebám čtenáře. Tato služba je využívána v 95% u PROFI a v 51% u NEPROFI. Ke škodě čtenáře u NEPROFI knihovny není tato služba využívána u 39 % respondentů, kteří na otázku odpověděli. 2 % respondentů u PROFI a 10 % u NEPROFI nedokázalo na tuto otázku odpovědět. Bylo by vhodné tuto službu více propagovat a využívat.

¹¹¹ Vlastní výzkum

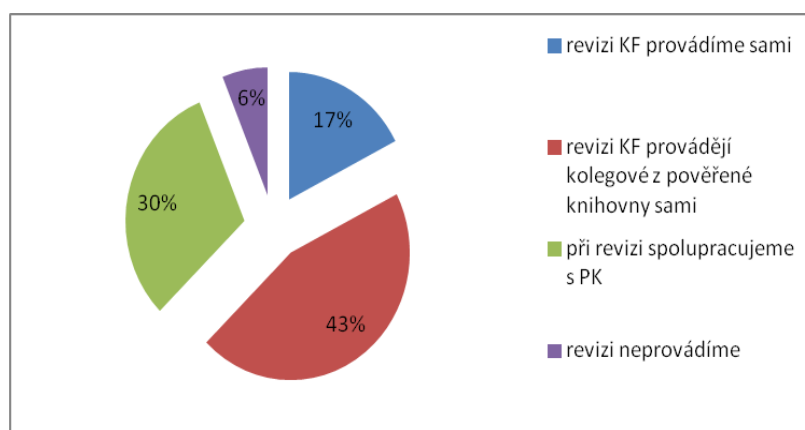
¹¹² Vlastní výzkum

Otázka: *Jak provádíte revizi knihovního fondu?*

Graf 25: Způsob provedení revize KF - PROFÍ¹¹³

Graf 26: Způsob provedení revize KF - NEPROFÍ¹¹⁴

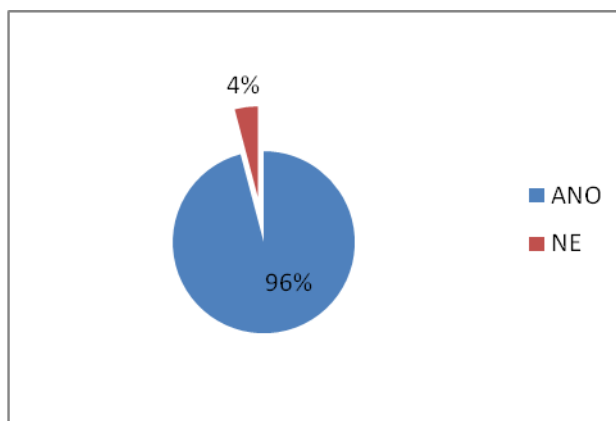
Všechny knihovny musí provádět revizi knihovního fondu dle knihovního zákona minimálně jednou za 5 let. Metodicky PK by se měly zaměřit na knihovny, které uvedly, že revizi neprovádí (3 % respondentů u PROFÍ; 6 % u NEPROFÍ). Z grafu dále vyplývá, že PROFÍ si provádějí revizi samy (47 %) nebo ve spolupráci s PK (41 %) a NEPROFÍ využívají ve 43 % fyzické pomoci PK. Je zde vidět velmi dobrá aktivní práce PK v rámci RF. Na otázku neodpovědělo u PROFÍ 2 % a u NEPROFÍ 4 % respondentů.

¹¹³ Vlastní výzkum

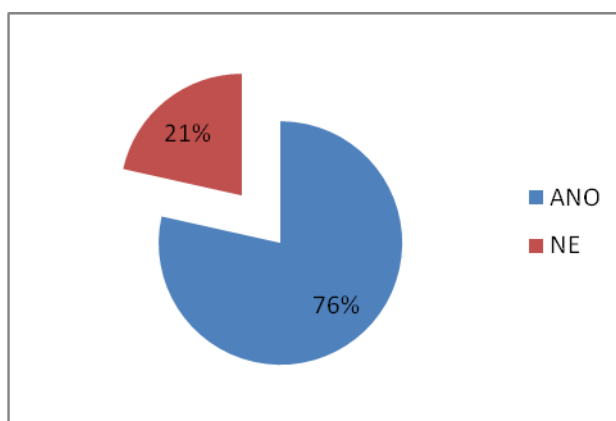
¹¹⁴ Vlastní výzkum

Otázka: Poskytuje zřizovatel finanční prostředky na nákup vlastního knihovního fondu?

Graf 27: Poskytnutí finančních prostředků od zřizovatele na nákup vlastního KF - PROFÍ¹¹⁵

Graf 28: Poskytnutí finančních prostředků od zřizovatele na nákup vlastního KF - NEPROFI¹¹⁶

96 % PROFÍ dostávají finanční prostředky od svého zřizovatele na nákup KF nad rámec RF a tím zajišťují rozvoj knihovny. U NEPROFI musí 21% knihoven (tj. 43 knihoven) vystačit pouze s KF regionálních funkcí. V těchto knihovnách jsou k dispozici nové knihy jen díky výměnným souborům a bez této pomoci by jejich nabídky a fond knihoven zastarával a nebyl pro čtenáře lákavý. U NEPROFI 3 % respondentů na otázku neodpovědělo.

¹¹⁵ Vlastní výzkum

¹¹⁶ Vlastní výzkum

5.2 Zhodnocení získaných výsledků

Nežžádanější a nejvíce viditelnou pomocí je půjčování výměnných souborů. Pro uspokojení čtenářů (a ti jsou pro knihovny nejdůležitější) je jednoznačně vynikající formou služby. Čtenáři si mohou půjčovat knihy, které by si knihovna z rozpočtu obcí nemohla nikdy koupit a knihovna může nalákat další čtenáře, především děti. Na výměnných souborech je postavena výpůjční služba v některých knihovnách, které od svých zřizovatelů nedostávají finance na doplňování vlastního knihovního fondu. To, že si knihovníci mohou sami vybrat, jaké knihy do souborů chtějí a mohou tak soubory přizpůsobit svým čtenářům, jejichž nároky a požadavky znají, dokážou také ocenit.

Další hodně využívanou službou je možnost konzultace či metodické návštěvy. Knihovníci i zřizovatelé se mohou zeptat na cokoli, co souvisí s provozem knihovny, od stovebních záležitostí, vybavení provozu knihovny, zajištění techniky a internetu přes odborné knihovnické záležitosti či novinky literatury, až po pomoc s přípravou kulturních akcí nebo akcí pro školy. Konzultace jsou poskytovány telefonem, mailem nebo osobně.

Všechny knihovny musí podle zákona o státní statistické službě odevzdat během měsíce ledna statistický výkaz o knihovně. NEPROFI zpracovávají statistiku knihovnické činnosti převážně na písemném formuláři a potřebují pomoc pověřených knihoven při jejím zpracování. Statistická čísla jde potom využít např. při jednání se zřizovatelem o vyšší podpoře knihovny, při plánování další činnosti nebo na porovnání s dalšími obdobně velkými knihovnami.

V rámci regionálních funkcí jsou knihovníci zváni na porady a vzdělávací akce. Ty jsou připravovány tak, aby knihovníci stále dostávali aktuální informace z oboru, aby uměli používat počítače a informační zdroje využitelné v knihovnách a aby návštěvníkům mohli nabízet co nejvíce informací. Je také velká škoda, že se knihovníci, hlavně pro nedostatek času, nemohou zúčastňovat vzdělávacích akcí a porad ve větším počtu, neboť přínos pro jejich činnost je hodnocena kladně. Ve spojení s tím, že většina knihovníků vykonává práci v knihovně jako vedlejší činnost k hlavnímu zaměstnání, není účast na poradách a vzdělávání vždy taková, jaká by byla potřeba. Knihovníci jsou navíc leckde využíváni i jako tvůrci městských a obecních zpravodajů, jako kronikáři či pořadatelé všech kulturních akcí v obcích.

Pomoc s revizí a aktualizací fondu je další oblast, kde pracovníci, poskytující RF, pomáhají. Revize fondu vychází z knihovního zákona a má v knihovnách s fondem do 100 000 knihovních jednotek proběhnout jednou za 5 let. Pokud v knihovně pracuje jen jeden zaměstnanec, není v jeho silách revizi rychle a kvalitně provést. Takže pomoc při revizi je také využívána. A aktualizaci fondu spíše zvládne ten, kdo má větší praxi a nadhled. Knihovník ve své knihovně nerad vyřazuje „svoje“ knihy, protože k nim má vztah. Takže i zde je pomoc vítaná.

Celkově lze říci, že výkon RF a spolupráce s pověřenou knihovnou je na vysoké úrovni. Knihovníci oceňují možnost kdykoli se obrátit o pomoc na pověřené knihovny. Zřizovatelé hodnotí kladně především finanční úsporu a možnost konzultací o provozu knihovny. RF tak vytváří naprosto ojedinělý systém podpory knihovnických služeb v celém kraji.

Výsledkem výzkumu bylo zjištění, že poskytování regionálních služeb je nejdůležitější pro malé obce a že většina služeb regionálních funkcí je využívána všemi knihovnami. Vyplývá to ze skutečnosti, že ani jedna odpověď v dotaznících nebyla záporná. RF jsou jako celek velmi ceněné a odpovídají velikosti finančních prostředků do nich vkládaných. Rovněž odpovídají požadavkům jednotlivých knihoven. Pověřené knihovny poskytují pomoc všem knihovnám na vysoké profesionální úrovni. Velkým nebezpečím je nivelizace finančních prostředků, které jsou bez jakéhokoli meziročního finančního nárůstu 5 let mezníkem. Vlivem krize byla po tuto dobu nízká inflace a vývoj v mnohých odvětví byl zpomalen. V případě dalšího rozvoje ekonomických faktorů (inflace, vyšší nároky na služby, vyšší příjmy zaměstnanců atd.) se velmi rychle současné penzum prostředků stane nedostatečné. Proto je potřeba nastartovat mírný nárůst finančního krytí RF každý rok, aby nemuselo dojít ke skokovému navyšování za účelem udržení standardu v poskytování RF.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce byla teoretická analýza problematiky současného stavu podpory a financování knihoven v Jihočeském kraji. Z dostupných zdrojů bylo zjištěno, že podpora knihovnických služeb vychází především od zřizovatele, který v rámci poskytování veřejných služeb hradí všechny náklady spojené s provozem veřejné knihovny.

Dále bylo zjištěno, že na podpoře knihovnických služeb poskytovaných obcemi, se významně podílí i vyšší územní samosprávný celek – tzn. Jihočeský kraj. Ten hradí veškeré náklady spojené s poskytováním tzv. regionálních funkcí knihoven. Analýza současného stavu podpory knihovnických služeb se obšírně zabývá právě poskytováním RF, což je hlavní nástroj podpory knihovnických služeb v kraji. Tento program umožňuje všem knihovnám, tzn. i nejmenším knihovnám v nejmenších obcích kraje, poskytnout celou šíři knihovnických služeb a zároveň podpořit zřizovatele při plnění jeho zákonných povinností ve vztahu k veřejné knihovně. RF si kladou za cíl maximálně uspokojit čtenáře a poskytnout maximální pomoc pro provozovatele (zřizovatele) knihovny. Tento program úspěšně funguje od roku 2002. V rámci RF je vytvářen rozsáhlý knihovnický fond, který je speciálně uložen a podléhá speciálnímu režimu distribuce od pověřených knihoven až k těm nejmenším knihovnám. Druhým pilířem je poskytování metodické pomoci všem knihovnám, založené na školení a rozšiřování vzdělávání knihovníků, správném vedení knihovnické agendy atd.

Množství finančních prostředků, alokovaných v tomto programu, odráží momentální stav ekonomiky státu a potažmo i kraje. V minulém období, v letech 2009 – 2011, došlo k zafixování finanční alokace, která nebyla dále valorizována. V současné době, jak vychází z teoretických a následně praktických analýz, jsou RF poskytovány na velmi vysoké úrovni. Tento standard není možné udržet dlouhodobě při zachování stávajících rozpočtovaných prostředků. Bude nutné na základě požadavků JVK připravit úpravu koncepce rozvoje knihovnických služeb, která se bude podrobně zabývat udržitelným rozvojem RF ve vztahu k finančním prostředkům z rozpočtu Jihočeského kraje. RF se bez valorizace finančních prostředků v dalším období neobejdou.

Teoretická analýza ukázala i další fakultativní možnosti rozvoje knihovnických služeb. Tyto možnosti se především opírají o grantové prostředky vyhlášené MK ČR a týkají se programů VISK. Prostředky z tohoto programu, který probíhá od roku 2000 a patří mezi nejdůležitější ministerský program, nejsou samozřejmě jediné. Další podpora je především v metodické pomoci poskytované NK ČR. Knihovny pro svůj rozvoj mohou využít i národních a evropských grantových schémat, které jsou především zaměřeny na budování nových knihoven a revitalizaci stávajících prostor. Jedná se o programy MK ČR, Ministerstva pro místní rozvoj a EU.

Teoretická analýza se také zabývala zákonným rámcem poskytování knihovnických služeb. Knihovní zákon je nejdůležitější legislativní normou, která poskytuje oporu pro zachování knihovnických služeb. Tento zákon má za sebou již 100 let existence a patří mezi velmi dobře nastavené zákonné normy. Poskytování knihovnických služeb se samozřejmě dotýká i dalších zákonných norem, které jsou popsány v kapitole 2. Vývoj knihovnických služeb je spojen i s technologickým vývojem virtuálního prostředí. Zde se ukazuje, že stávající normy nejsou schopny úplně pojmout řešení elektronických publikací a elektronických dokumentů. Z těchto důvodů bude předložen návrh legislativní úpravy zabývající se ukládáním elektronických publikací včetně řešení sběru, uchování a zpřístupnění síťových publikací.

Druhým hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda knihovny využívají všechny možnosti rozvoje knihovnických služeb s důrazem na oblast RF a hodnocení spokojenosti uživatelů a poskytovatelů veřejné služby – knihovnických služeb. Zjištění spokojenosti provozovatelů knihoven a následně profesionálních a neprofesionálních knihovníků s podporou knihovnických služeb, bylo předmětem praktické části práce. Vlastní zjišťování proběhlo formou dotazníkového šetření pro všechny knihovny v Jč kraji, tzn. pro 516 knihoven. Z tohoto počtu je 75 PROFI a 441 NEPROFI. Profesionální knihovny jsou zařízení, kdy veřejná služba je poskytována zaměstnanci knihovny na hlavní pracovní poměr s požadovanou kvalifikací a pracovním úvazkem nejméně 15 hodin týdně. U neprofesionálních knihoven je tato služba zajištěna pracovníky na vedlejší pracovní poměr nebo na dohodu o pracovní činnosti s úvazkem menším než 15 hodin týdně a požadovaná kvalifikace není pro ně taxativně stanovena. Doplňujícím šetřením byl dále zjišťován stav podpory u zřizovatelů. Z dotazníků vyplynulo, že podpora knihoven je vnímána jako důležitá součást podpory veřejné služby, že nikde není politicky přijatelné, aby se tato služba rušila nebo významně omezovala. Z uvedených skutečností logicky vyplývá spokojenost a tlak na další

rozšiřování regionálních funkcí jako jedné ze základních premis podpory knihovnických služeb.

Hodnocení RF jak profesionálních, tak neprofesionálních knihovníků, je velmi vysoké a dotazníky potvrdily, že míra spokojenosti s různými formami podpory v rámci RF je mezi 85 – 95 %. U zřizovatelů knihoven je míra spokojenosti dokonce 96%.

V praktické části došlo k potvrzení teoretické analýzy knihovnických služeb v Jihočeském kraji, kdy bylo ověřeno, že knihovnické služby jsou velmi důležitým a nedílným segmentem poskytování veřejných služeb v rámci jednotlivých samospráv. Knihovny jsou rovněž důležitou paměťovou institucí, která ve většině případů navíc podporuje rozvoj ostatních kulturních služeb a rozvoj kulturního života v obcích. Regionální funkce jsou tedy nezastupitelným programem podpory v těch nejmenších obcích a jsou zárukou poskytování kvalitní veřejné služby a zárukou dodržování zákonných norem, které tuto službu vymezují.

Závěrem bylo zjištěno, že k udržení vysokých standardů je potřeba dále rozvíjet regionální funkce v rámci dotačního programu Jihočeského kraje. RF nemohou být jediným zdrojem, i když jsou nezastupitelné pro rozvoj knihovnických služeb v kraji. Další zdroje jsou v oblasti státní politiky a podpory grantových programů přes gesční ministerstva. Tyto zdroje je potřeba iniciovat přes krajská a obecní zastupitelstva. Z veškerých šetření provedených jak v úrovni teoretického zkoumání tak i praktického dotazníkového šetření vyplynulo, že knihovnické služby mají své historické místo v portfoliu veřejných služeb a je všeobecný zájem na jejich dalším rozšiřování a přizpůsobování moderním trendům 21. století.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. GROSPÍČ, J., KUŽVART, L., SVOBODA, K., VEDRAL, J. *Zákony o územní samosprávě (texty zákonů s výkladem)*. 1. vydání. Praha : EUROUNION, 2003. 507 s. ISBN 80-7317-017-5.
2. HOLÝ, P., CHALOUPKOVÁ, H., SVOBODOVÁ, H. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001. 367 s. ISBN 80-7179-008-7.
3. CHALOUPKOVÁ, H. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související : komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001. 229 s. ISBN 80-7179-506-2.
4. KUBÍČEK, J. *Funkce krajských knihoven : seminář, Brno 19. březen 2002*. 1. vydání. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2002. Informační zdroje, sv. 13. 125 s. ISBN 80-86249-17-4.
5. MATUŠÍK, Z. *Strategie pro Evropské knihovny*. Praha : Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2006. Aktuality SKIP svazek 22. 124 s. ISBN 80-85851-16-4.
6. MELION, M. *Finance územních samospráv*. Hradec Králové : E. I. A. – Ekonomická a informační agentura, Říjen 2000. 213 s. ISBN 80-85490-79-X.
7. MOCKOVČIAKOVÁ, A., MORÁVEK, Z., PROKŮPKOVÁ, D. *Příspěvkové organizace 2010*. Praha : ASPI Wolters Kluwer ČR, 2010. 348 s. ISBN: 978-80-7357-533-5.
8. MURDZA, K. *Sociologický výskum*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2010. 117 s. ISBN 978-80-86708-91-1.
9. REKTOŘÍK, J. a kol. *Ekonomika veřejného sektoru, druhé přepracované vydání*. 2. přepracované vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2001. 258 s. ISBN 80-210-2550-6.
10. ROZEHNAL, A. *Mediální zákony : komentář*. 1. vydání. Praha : ASPI, 2007. 284 s. ISBN 978-80-7357-304-1.
11. ŘEZANKOVÁ, H. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. 1. vydání. Praha : Professional Publishing, 2007. 212 s. ISBN 978-80-86946-49-8.

12. Služby knihoven knihovnám : krajské programy regionálních funkcí na podporu knihoven. 1. vydání Praha : Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2014. 14 s. ISBN 978-80-7050-635-6.
13. *Služby veřejných knihoven : směrnice IFLA*. 2., zcela přeprac. vyd. Praha : Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012. 203 s. ISBN 978-80-7050-612-7.
14. STEJSKAL, J. a kol. *Měření hodnoty veřejných služeb (na příkladu veřejných knihoven)*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013, 208 s. ISBN 978-80-7478-412-5.
15. ŠKARABELOVÁ, S. Co to je neziskový sektor. In. *Definice neziskového sektoru : sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno : Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. 52 s. ISBN 80-239-4057-0.

Elektronické zdroje

1. ČERNÝ, J. Návrh konceptu optimalizace české sítě knihoven podle Finska. *Knihovna* [online]. 2010, roč. 21, č. 2, s. 73-81 [cit. 2014-12-02]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovna102/10273.htm>>. ISSN 1801-3252.
2. JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Historie knihovny* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-11-28]. Dostupné z WWW: <<http://jvkcb.cz/index.php?lang=CZ&s=ctenari&pg=historie>>.
3. Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích. *Hodnocení výkonu RF v Jihočeském kraji* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://jvkcb.cz/index.php?lang=CZ&s=knihovny&pg=regionalnifunkce>>.
4. JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Kohoutí kříž* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-12-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.kohoutikriz.org/>>.
5. JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Koncepce rozvoje Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích do roku 2022* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-12-08]. Dostupné z WWW: <http://jvkcb.cz/files/dokumenty_knihovny/koncepce_rozvoje_JVKCB_do_roku_2022.pdf>.

6. JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Program podpory zajištění regionálních funkcí knihoven* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-12-08]. Dostupné z WWW: <http://jvkcb.cz/index.php?lang=CZ&s=knihovny&pg=regionalnifunkce>.
7. JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Směrnice o poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2011-11-26]. Dostupné z WWW: http://jvkcb.cz/files/dokumenty_knihovny/smernice_o_poskytovani_informaci.pdf.
8. JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Zpráva o činnosti v roce 2013* [online]. České Budějovice © 1997-2014 JVK České Budějovice [cit. 2014-11-28]. Dostupné z WWW: http://www.cbvk.cz/files/dokumenty_knihovny/zprava_o_cinnosti_2013.pdf.
9. JURMAN, M. 13592. Knihovní zákon. In *EPRAVO.cz* [online]. 17.9.2001, © epravo.cz, a.s. 1999-2014, ISSN 1213-189X [cit. 2014-11-23]. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/knihovni-zakon-13592.html>.
10. Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015 včetně internetizace knihoven [online]. [cit. 2014-08-28]. Dostupný z WWW: http://www.mkcr.cz/assets/literatura-a-knihovny/Koncepce_rozvoje_knihoven_2011-2015.pdf.
11. KRATOCHVÍLOVÁ, M. Vícezdrojové financování v knihovnách – vyhodnocení a trendy. *Duha* [online]. 2010, roč. 24, č. 3 [cit. 2014-09-04]. Dostupný z WWW: <http://duha.mzk.cz/clanky/vicezdrojove-financovani-v-knihovnach-vyhodnoceni-trendy>. ISSN 1804-4255.
12. MATUŠÍK, Z. Knihovní zákon z knihovnického hlediska. In *SDRUK 2004: sborník z 12. konference, Seč u Chrudimi 14. – 16. září 2004: sborník Knihovny současnosti 2004* [online]. Ostrava : Sdružení knihoven ČR, [cit. 2014-11-23]. Dostupné z WWW: <http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2004/2004-0-112.pdf>.
13. MINISTERSTVO KULTURY. *Knihovna 21. století* [cit. 2014-09-13]. Dostupné z WWW: http://www.mkcr.cz/assets/literatura-a-knihovny/granty-a-programy/Oblast_knih/1-Podminky_K21-2014.pdf.

14. MINISTERSTVO KULTURY. *Metodický pokyn MK k vymezení standardu VKIS poskytovaných knihovnamí* [cit. 2014-11-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=445/>>.doc.
15. MINISTERSTVO KULTURY. *Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity-NAKI* [cit. 2014-09-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/vyzkum-a-vyvoj/vyzkumne-programy-ministerstva-kultury-57470/>>. DOC.
16. MINISTERSTVO KULTURY. *Seznam evidovaných knihoven* [online]. [cit. 2014-11-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/literatura-a-knihovny/evidence-a-adresar-knihoven-evidovanych-inisterstvem-kultury-a-souvisejici-informace-443/>>.
17. MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Státní kulturní politika České republiky 2009 – 2014* [online]. [cit. 2014-11-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-politika/kulturni-politika-fresh.pdf>>.
18. MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA. *Česká knihovna 2014* [cit. 2014-09-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzk.cz/pro-knihovny/ceska-knihovna>>.
19. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Hlášení o uskutečnění veřejného čtení* [online]. [cit. 2014-11-05]. Dostupné z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/sekceno.php3?page=01_Ob/09_Form/FormHlaseniDilia.frm>.
20. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Legislativní dokumenty* [online]. [cit. 2014-11-07]. Dostupné z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=01_Legislativni_dokumenty.htm>.
21. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky* [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupný z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm>.
22. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Oznámení o půjčování zvukových záznamů* [online]. [cit. 2014-11-05]. Dostupné z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/sekceno.php3?page=01_Ob/09_Form/04_FormPujcovaniZvuk.frm>.
23. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Usnesení vlády ČR č. 68 + P Program podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven* [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupný z WWW:

- <http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/0A0D7E589786147BC12571B6006EBDC6>.
24. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven cíle* [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISKcile.htm>>.
 25. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK2.htm>>.
 26. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK3.htm>>.
 27. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK4.htm>>.
 28. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK5.htm>>.
 29. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK6.htm>>.
 30. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK7.htm>>.
 31. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK8.htm>>.
 32. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK9.htm>>.
 33. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *VISK veřejné informační služby knihoven 2-9* [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z WWW: <<http://visk.nkp.cz/VISK.htm>>.
 34. RICHTER, V. Regionální funkce knihoven a jejich financování ze strany krajů. *Inflow: Místní kultura* [online]. 2008, vloženo 13. Února 2008 [cit. 2014-12-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.mistnikultura.cz/regionalni-funkce-knihoven-jejich-financovani-ze-strany-kraju>>doc.

35. Rozpočet ministerstva kultury se zvýší o 0,8 miliardy korun, stoupnou i platy. *Inflow: ihned* [online]. z 12.8.2014, [cit. 2014-08-17]. Dostupné z WWW: <<http://art.ihned.cz/c1-62633050-ministerstvo-kultury-rozpočet>>.
36. Vlastní zpracování, zdroj [www. http://visk.nkp.cz/VISKcile.htm](http://visk.nkp.cz/VISKcile.htm).

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 53 ze dne 9. července 1959, o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 1959, částka 22, s. 170-174. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=53&r=1959>>.
2. ČESKO. Zákon č. 101 ze dne 4. dubna 2000, o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 32, s. 1521-1532. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=3&t=374>>.
3. ČESKO. Zákon č. 106 ze dne 11. května 1999, o svobodném přístupu k informacím. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 39, s. 2578-2582. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?O=3&T=16>>.
4. ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000, o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1738-1764. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2000&cz=128>>.
5. ČESKO. Zákon č. 129 ze dne 12. dubna 2000, o krajích (krajské zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1765-1782. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=2000&r=129>>.
6. ČESKO. Zákon č. 131 ze dne 13. dubna 2000, o hlavním městě Praze. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 39, s. 1802-1834. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2000&cz=131>>.
7. ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 27. června 2000, o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 65, s. 3104-3128. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2000&cz=218>>.
8. ČESKO. Zákon č. 243 ze dne 29. června 2000, o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000,

- částka 73, s. 3513-3515. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=2000&r=243>>.
9. ČESKO. Zákon č. 250 ze dne 7. července 2000, o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557-3567. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=2000&r=250>>.
10. ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001, o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 98, s. 5683-5688. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2001&cz=257>>.
11. ČESKO. Zákon č. 320 ze dne 9. srpna 2001, o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 122, s. 7264-7276. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=2001&r=320>>.
12. Zákon č. 430 Sb. z. a n. ze dne 22. července 1919, o veřejných knihovnách obecních. Dostupné z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc>.
13. ČESKO. Nařízení vlády č. 288 ze dne 29. května 2002, kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 105, s. 6114-6117. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=2002&r=288>>.
14. ČESKO. Vyhláška Ministerstva kultury č. 88 ze dne 21. února 2002, k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Zákony pro lidi*. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-88>>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- Interní dokumenty Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích,
- Interní dokumenty odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu Jihočeského kraje.

Seznam zkratk

AKF	Aktualizace knihovního fondu
DILIA	Divadelní, literární, audiovizuální agentura
ECDL	European Computer Driving Licence (koncept počítačové gramotnosti)
ICEKNI	Informační centr veřejných knihoven
ICT	Informační a telekomunikační technologie
Jč kraj	Jihočeský kraj
JVK	Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice
K 21	Knihovna 21. Století
KF	Knihovní fond
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
MN	Metodické návštěvy
MP MK ČR	Metodický pokyn Ministerstva kultury České republiky
MRP	Malá rozpočtová pravidla
MVS	Meziknihovní výpůjční služby
NAKI	Národní a kulturní identita
NK ČR	Národní knihovna České republiky
OSA	Ochranný svaz autorský
PIK	Program internetizace knihoven
PK	Pověřená knihovna
PO	Příspěvková organizace
PROFI	Profesionální knihovna
NEPROFI	Neprofesionální knihovna
RETROKON	Retrospektivní konverze katalogu knihoven
RF	Regionální funkce
ÚSC	Územní samosprávný celek
VISK	Veřejné informační služby knihoven
VKIS	Veřejné knihovnické a informační služby

Seznam tabulek a grafů

1. Graf 1: Systém podpory regionálních funkcí
2. Graf 2: Pomoc metodičky PK
3. Graf 3: Ušetřené finanční prostředky za ...
4. Graf 4: Ušetřené finance za metodickou pomoc
5. Graf 5: Možnost využití výměnných souborů
6. Graf 6: Hodnocení poskytování regionálních služeb
7. Graf 7: Roční finanční podpora knihovny zřizovatelem v Kč
8. Graf 8: Informace o knihovně na webových stránkách obce
9. Graf 9: Hodnocení úrovně a kvality MN - PROFI
10. Graf 10: Hodnocení úrovně a kvality MN - NEPROFI
11. Graf 11: Využití konzultace s PK - PROFI
12. Graf 12: Využití konzultace s PK - NEPROFI
13. Graf 13: Přínos konzultace - PROFI
14. Graf 14: Přínos konzultace - NEPROFI
15. Graf 15: Pořadatelé vzdělávacích akcí – PROFI
16. Graf 16: Pořadatelé vzdělávacích akcí – NEPROFI
17. Graf 17: Důvod neúčasti na vzdělávacích akcí – PROFI
18. Graf 18: Důvod neúčasti na vzdělávacích akcí – NEPROFI
19. Graf 19: Pomoc PK při zpracování statistiky – PROFI
20. Graf 20: Pomoc PK při zpracování statistiky – NEPROFI
21. Graf 21: Spokojenost s počtem výměnných souborů za rok – PROFI
22. Graf 22: Spokojenost s počtem výměnných souborů za rok – NEPROFI
23. Graf 23: Využití MVS – PROFI
24. Graf 24: Využití MVS – NEPROFI
25. Graf 25: Způsob provedení revize KF – PROFI
26. Graf 26: Způsob provedení revize KF – NEPROFI
27. Graf 27: Poskytnutí finančních prostředků od zřizovatele na nákup vlastního KF – PROFI
28. Graf 28: Poskytnutí finančních prostředků od zřizovatele na nákup vlastního KF – NEPROFI
29. Tabulka 1: Program VISK včetně podprogramů
30. Tabulka 2: Přehled vybraných nákladů a výnosů knihoven za roky 2012 – 2013
31. Tabulka 3: Přehled výkonů regionálních funkcí za roky 2002, 2005 a 2014

Příloha

DOTAZNÍK PRO ZŘIZOVATELE KNIHOVEN

Dobrý den,

jmenuji se Jindřiška Frídová a jsem studentkou Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích. Ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který se zabývá vaší spokojeností s výkonem regionálních funkcí pro vaši knihovnu. Šetření je anonymní a jeho výsledky budou použity pro mou bakalářskou práci.

Děkuji.

„Jak jste spokojeni s výkonem regionálních funkcí pro svou knihovnu?“

1. V čem spočívá pomoc metodičky pověřené knihovny (PK)? (lze zakroužkovat i více odpovědí)

- Pomáhá se správným vedením knihovny
- Pomáhá s revizí a aktualizací KF
- Pomáhá při zpracování katalogu
- Proškolení knihovníka
- Rozváží výměnný knihovní fond

2. Za jaké níže uvedené položky vám metodická pomoc šetří finanční prostředky?

(lze zakroužkovat i více odpovědí)

- Pomoc při zpracování katalogu
- Servis počítače a knihovního systému
- Proškolení knihovníka
- Pohonné hmoty vynaložené na rozvoz knih
- Nákup knih

3. Vyčíslete, kolik to činí měsíčně v Kč?

- 501 – 1000
- 1001 – 3000
- 3001 – 5000
- 5001 – 10 000

4. Využívá vaše knihovna možnosti výměnných souborů (soubor knih, které půjčuje PK)?

- ANO
- NE

5. Jak hodnotíte poskytování regionálních služeb pro vámi zřizovanou knihovnu?

- Kladně
- Spíše kladně
- Spíše záporně
- Záporně
- Nevím

6. Kolik finančních prostředků ročně (v Kč) poskytuje zřizovatel na provoz knihovny?

- 0 – 5000
- 5001 – 10 000
- 10 001 a více
- Žádné

7. Je na webových stránkách obce odkaz na knihovnu nebo informace o ní?

- ANO
- NE

DOTAZNÍK PRO PROFESIONÁLNÍ A NEPROFESIONÁLNÍ KNIHOVNY

„Jak jste spokojeni s výkonem regionálních funkcí pro svou knihovnu?“

1. Jak hodnotíte úroveň a kvalitu metodických návštěv?

- Kladně
- Spíše kladně
- Spíše záporně
- Záporně
- Nevím

2. Využíváte možnost konzultovat knihovnické problémy s pověřenou knihovnou?

- ANO
- NE

3. Jak hodnotíte přínos těchto konzultací?

- Kladně
- Spíše kladně
- Spíše záporně
- Záporně
- Nevím

4. Kdo je nejčastějším pořadatelem vzdělávacích akcí, kterých se účastníte? (lze zaškrtnout i více odpovědí)

- Knihovna pověřená RF
- Krajská knihovna
- Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR
- Ostatní:

5. Pokud se vzdělávacích akcí neúčastníte, uveďte hlavní důvod.

- Nedostatek času
- Nízká úroveň
- Nic nového se nedozvím
- Vzdálenost, dostupnost
- Ostatní

6. Pomáhá vám při tvorbě statistiky PK?

- ANO
- NE

7. Jste spokojeni s počtem výměnných souborů za rok?

- Ano
- Ne

8. Využíváte i meziknihovní výpůjční službu?

- Ano
- Ne

9. Jak provádíte revizi knihovního fondu?

- Revizi provádíme sami
- Revizi provádějí kolegové z pověřené knihovny sami
- Při revizi spolupracujeme s PK
- Revizi neprovádíme

10. Poskytuje zřizovatel finanční prostředky na nákup vlastního knihovního fondu?

- Ano
- Ne